

> 0 <

RUKOPISI 30

*Zbornik poezije i kratke proze
mladih sa prostora bivše Jugoslavije*

Dom omladine Pančevo,
2007.

> 1 <



urednice: Jasmina Topić
Jelena Angelovski
Dragana Mladenović
Ana Ristović

Sadržaj

Bojana Babić.....	5
Saša Begović.....	7
Adam Gez.....	9
Manca Klun.....	10
Tarik Galijašević.....	14
Zvonko Taneski.....	16
Ivana Krčadinac.....	20
Goran Mirković.....	22
Mladen Barbarić.....	23
Marko Pogačar.....	28
Vukašin Račić.....	30
Miloš Ilić.....	31
Veran Mijatović.....	34
Mirjana Simović.....	37
Vladimir Miletić.....	39
Vladimir Stojnić.....	42
Đorđe Aćimović.....	43
Milan Vračar.....	44
Milena Stanišević.....	48
Milijana Đoković.....	52
Aleksandar Boričić.....	54
Aleksandar Bandović.....	59
Ivo Krešić.....	60
Mirza Herco.....	61
Ivana Sikavica.....	62
Maja Ručević.....	63
Tanja Bakić.....	65
Ana Bogataj.....	66

Bojana Rodić.....	69
Vladimir Lazić.....	70
Jovana Simić.....	76
Sara Radojković.....	77
Miloš Đuričić.....	81
Gordana Ristevska.....	82
Nadija Rebronja.....	83
Bojan Maksimović.....	84
Tatjana Ristić.....	85
Aleksandar Semakin.....	86
Daniel Radočaj.....	87
Boris Stanić.....	90
Branko Jokić.....	92
Silvana Jovanova.....	94
Natalija Gajšek.....	104
Marta Marek.....	108
Teja Oblak.....	116

Bojana Babić, 1990.

Pančevo, Srbija

DINA

Gledao je u tanjir. Taj tanjir pun onoga što mrzi a što mu je neophodno. Taj tanjir na drvenom izlakiranom stolu sa cvetnom mušemom.

- Dina sa svojom majkom..
- Dina na vratima, dočekuje ga s osmehom.
- Dina kuva njegovo omiljeno jelo.
- Dina razdragano trči u dvorištu, juri se sa psom.
- Dina je mnogo više podsećala na oca.

Dok se sećao, gledao je u tanjir, kao da se tu nalazi ključ njegovog unutrašnjeg nemira. Tražio je jedan gorak pogled, koga nije bilo, pa je osetio olakšanje.

- Dina u belom, puštene kose kao vila iz najlepših slovenskih bajki.
- Dina pred ogledalom, stavlja ruž na usne.
- Dina nevino posmatra ljude iz restorana u kom sede.
- Dina se smeje i njen smeh se raznosi dnevnom sobom dok mu se pridružuje i njigov.

Njegovo lice je ozareno. Na njegovom obrazu suza koja se spušta i spušta i spušta dok ne stigne do brade gde se gubi kao poslednja.

- Dina nije u krevetu pored njega.
- Dina prestaje da ga dočekuje s osmehom punim čežnje.
- Dina se smeje, ali ne s njim.
- Dina odlazi u kuću svojih roditelja, kod majke.
- Dina leži u krevetu pored njega i grudi joj se ne pomeraju.

On ustaje, briše svoje, krvlju uprljane ruke i zaključava sobu.

Gleda u tanjir. U njegovim nozdrvama miris omiljenog jela. Razbija tanjir i komadići ostaju na cvetnoj mušemi.



Saša Begović, 1984.

Petrijevci, Hrvatska

ČAROBNI ORIJENT

konfeti

rižina polja na dalekom istoku

pužići od tijesta u krem tepsiji

skrivam kuglice vate u grlo

podstavljam riječi pamukom

vidi me danas

blistaj od samozadovoljstva

bio si u pravu

posoljene rajčice

mast na kruhu

pohane tikvice

recept za umrijeti

DAN POKVARENE PAŠTETE

pojest će me moji vlastiti žmarci
kao vesta od grube vune
izjest će me živu (pomozi mi!)
moja će me frustracija uplesti
u svoj perverzni kolovrat
(ona tka. Tka!)
i vrtjeti me dok ne zaboravim
kako izgleda svijet
kad nije mrlja jeftine boje

probudit ću se (jednog jutra)
pauk straha hodat će mi po licu
više neću znati
tko sam
što sam
i kamo idem

Adam Gez, 1983.

Rumenka, Srbija

BAKA SAVETA

Kaže baba: tih voda breg roni, a neko drugi: ako neće breg Muhamedu, onda će ovaj njemu. Mada, ne treba trčati kao ždrebe pred rudu, ali usput, nije zgodno ostaviti za sutra ono što se danas može svršiti. Ipak, ako je jutro pametnije od večeri, a zimi noć dan guta kao što hladno srce gazi devojčko srce čedno, onda starost babina može samo da se pita gde joj je mladost bila. A i ta mladost je bekrija pa tka bore mudroj staroj glavi. I pored toga što mudar najpre ispeče pa kaže, ja od babinog kuvanja najviše volim sarmu. To što me je Milica ostavila, nema nikakve veze sa mudrošću.



Manca Klun, 1985.

Postojna, Slovenija

* * *

saj ni treba, da je.
lahko, še vedno lahko
smrkam na glas
puščam priprta vrata
priprte oči
jutri sprehod
In potem?... in potem.
zavita v smeh
smukam okrog
starih torbic
in nabitih hlačnih žepov
kmalu že pomlad
malo scefrana
polna volne in sivke
Kako te gledati?
zijati
molčati
preiti na tisto
kar ne pušča sledi

* * *

ne mora, da bude.
mogu, još uvek mogu
da cmizdrim naglas
ostavljam pritivorena vrata
pritivorene oči
sutra šetnja
A onda?... a onda.
obavijena smehom
motam se oko
starih tašnica
i prepunih džepova pantalona
uskoro će proleće
pomalo iskidana
puna vune i lavande
Kako te gledati?
zuriti
ćutati
preći na ono
što ne ostavlja tragove

* * *

kratke misli tečejo na dolge proge
kot male deklice dišijo po sadju
spirale se zatikajo med drevesna debela
tkejo pajkove mreže
samo za orientacijo
pokajo po šivih
in čisto za šalo
prevprašujejo vest
ki počasi prikimava
in vsi nevedniki zdaj že spijo
govori se le podnevi
ponoči so misli zaprte k srcu
tiktakanje velike ure iz veselja
usmerja dihanje voščenih lutk
dolge zlate kite
se zapletajo v lastne nesmisle
prikimavati oblakom
ki vedno bežijo
veter raznaša klice
zrak bo čist
za vsa velika usta
in škrlatne jezike
beli zobje grizljajo vse globlje

* * *

kratke misli trče na duge pruge
kao male devojčice mirišu na voće
spirale se zabadaju među debla drveća
pletu paukove mreže
samo za orijentaciju
pucaju po šavovima
i iz čiste šale
ispituju savest
koja polako klima glavom
i sve neznalice već spavaju
priča se samo preko dana
noću su misli zatvorene u srcu
tiktakanje velikog sata iz vasiona
usmerava disanje voštanih lutaka
duge zlatne pletenice
upliću se u sopstvene besmisle
klimati oblacima
koji uvek beže
vetar raznosi pozive
vazduh će biti čist
za sva velika usta
i skerletne jezike
beli zubi grizu sve dublje

Tarik Galijašević, 1982.

Tešanj, BiH

JUTRO

Farki

Otkriše se oči mladega brata
Iz deke vire
S jutrom otac dođe

Uniforma blatna mokra
U desnoj ruci puška u lijevoj
Hljeb bijeli

Sva trojica nas svih očiju toliko
bijeli hljeb jedu
A najmlađi najviše

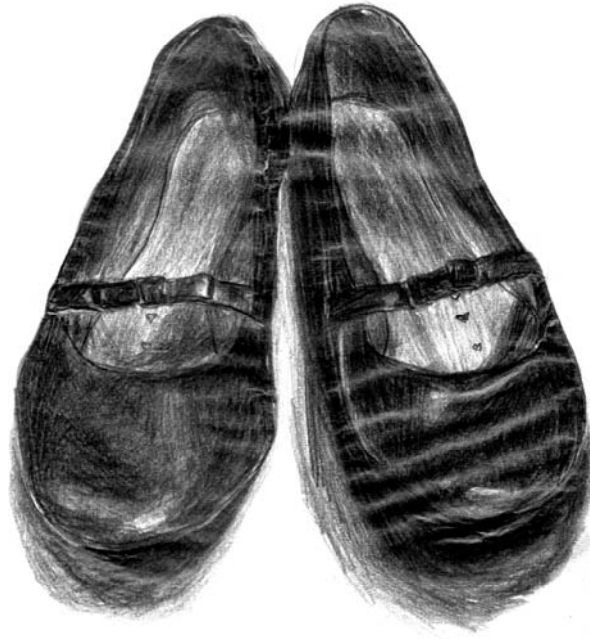
malac se grca
Guta utrobu hljeba
Bijesno Žvaće Guta Stišće

Objema ručicama
Hljeb Grli
(prije smo u školi učili da
Dječak grli svijet, drveće i životinje
i osmijeh njegov usrećuje ljude!)

Dugo mlade oči
Predugo
da ne poznaju
Bjelinu hljeba i dah stran
što njegov puhne njegov zamiriše
Dugo da ne misle na
Oca vojnika Majku brižnika

Mi,
Stariji
Očima istima
jeli smo s njime
Hljeb bijeli

I siti
Ostali



Zvonko Taneski, 1980.

Kičevo, Makedonija

*ЉУБОВНИКОТ ОД ЕРАТА НА
ПРОСВЕТИТЕЛСКИОТ
ПАТРИОТИЗАМ*

Пцуев на државата, да знаете, колку за себе,
и на онаа првата,
и на оваа втората,
зашто морав да го напуштам Краков несакајќи
минатата пролет (кон средината на април – за
перфекциностите!),
а колку само ми се остануваше, да знаете,
да си поспијам „во меката постела“ барем
уште една недела.

Плус. Бонус. Гратис.

Можеа барем да ми прогледаат низ прсти,
како замена за недобиениот, за
ненадоместениот орден за храброст,
зашто заслугите беа поголеми овој пат
(иако, за волја на вистината, не беа истите од
историски карактер!).

Тврдам. Ве убедувам.

Значи, да воведеа шенген љубов
без ограничувања, без стереотипи, без
предрасуди,
ќе ни беше послесно да го чуваме
патриотизмот,
оној папагалскиот, најмилиот!

*LJUBAVNIK IZ DOBA
PROSVETITELJSKOG
PATRIOTIZMA*

Psovao sam državu, da znate, koliko za sebe,
i onu prvu,
i ovu drugu,
zašto sam morao da napustim Krakov protiv
svoje volje,
prošlog proleća, negde sredinom aprila (za
perfekcioniste!)
a koliko mi se, da znate, samo ostajalo,
da spavam u mekoj postelji barem
još nedelju dana.

Plus. Bonus. Gratis.

Mogli su barem da mi progledaju kroz prste,
u zamenu za nedobijeni, nenadoknađeni orden
za hrabrost
zato što su zasluge ovog puta bile povelike
(mada, istini za volju, nisu bile istorijskog
karaktera!)

Tvrdim. Ubeđujem vas.

Znači, da su uveli šengen ljubav
bez ograničenja, stereotipa, bez predrasuda,
bilo bi nam lakše da čuvamo patriotizam
onaj papagajski, najdraži!

Оној наметнатиот, овој вродениот.

Додека не го воведат, да се насладиме заемно
сегде кајшто не нудат со молби и со проект (ох,
мојот омилен збор!),
зашто одбиените понуди се сигурни фабрички
грешки,
направени од оние што заминаа пред нас,
давајќи бесмртен аманет.

Да ја фрлиме постмодерната во првиот
контејнер –
давам чесен љубовен предлог,
да се удриме во глава, да се тапнеме по рамо.

Како досега.

Остатокот од изми-те е веќе луксуз.

Ете ја нашата преродбенска песна,
напишана на бела носна марамица,
а свиткана во мојот дупнат џеб.



Onaj nametnuti, onaj urođeni.

Dok ga ne uvedu, uživajmo zajedno
svuda gde nam nude molbe i projekte (oh,
moja omiljena reč!),
jer odbijene ponude su sigurne fabričke greške
počinjene od onih koji su otišli pre nas, dajući
besmrtni amanet.

Da bacimo postmodernu u prvi kontejner –
dajem pošten ljubavni predlog:
udarimo se po glavi, potapšimo se po ramenu.

Kao i do sada.

Ostatak izam-a je već luksuz.

I eto naše preporoditeljske pesme,
napisane na beloј maramici za nos,
i savijene u mom pocepanom džepu.

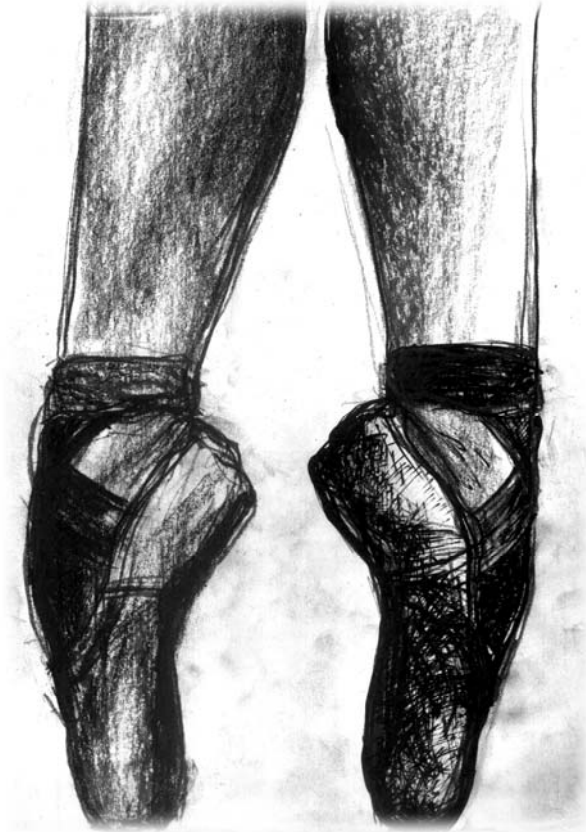
Ivana Krčadinac, 1989.

Pančevo, Srbija

STRUJA ŠIZOFRENIJA

Kroz ključaonicu virni! Videćeš ćelavog dečaka. Koji se mršti. Koji se napinje! Koji sedi na svojoj maloj, plastičnoj noši. „Čita“ novine. Usmerava se ka cilju. Međutim, u toj zagušljivoj atmosferi prepunoj informacija impulsi razumevanja sporo putuju... Eno ga! Sada drži olovku u ruci, zamišljajući da je cigara. Drži govor. Gleda svoj lik u ogledalu. Kezi mu se! Oduševljava se njime! Upravo ovde igra počinje. Upravo sada je zlo seme prokljalo. Vidiš, prijatelju, mali ne kapira da naopačke „čita“ novine. Ali on zna! Nemoj dopustiti da te izgled zavara. Bez sažaljenja! Krhka životinjica će kroz nekoliko decenija postati okrutni mesožder. Nećeš moći da ga prepoznaš. Stidećeš se svog mesa. Pljuvaćeš na svoju krv. Bićeš nemoćan da bilo šta promeniš. Jednog dana će ovaj razmaženi slabić sedeti na ogromnoj noši. Gledaćeš ga kako naređuje, eksploatiše, maltretira. Drugi će jesti njegov izmet. Egoistični hedonista biće samozadovoljan. Samodovoljan. Smeškaće se svom odrazu. Baš kao i sada. Ovaj narcis je programiran da drugima nanese zlo. Nikada kod sebe neće zapaziti odsustvo ljudskosti. Neće je poznavati. On je dete novog doba. Mašina. Zgrožavaš se sada. Sam si tražio da čuješ kakvu će budućnost tvoj sin izabrati. Svu odgovornost nosiš ti! Kao tvorac malog ćelavog mutanta. Zato, prijatelju, zaključaj ova vrata. Progutaj ključ. Dok njegova mamica stigne, biće prekasno! Mali ćelavi dečak će se ubiti,

pokušavajući da uhvati tog savršenog sebe sa
druge strane ogledala. Game over!
Smrt, prijatelju dragi, ima mnogo lica.
Ti sam biraš koje želiš da vidiš.
A trenutno smo tu samo ti i JA!
BUUU-HA-HA-HA-HA....



Goran Mirković, 1979.

Banja Luka, BiH

JAPAN

Fukuniši

Maki

Kadži

Nakamura, Mijamoto

Santos, Ono, Inamoto

K. Nakata

H. Nakata

Komano, Ogasavara

Kavaguči, Takahara

Moniva

Tamada

Narazaki, Nakazava

Oguro, Janagisava

Endo

Doi i

Cuboji

23 fudbalera koja su igrala za Japan
na svjetskom prvenstvu u Nemačkoj 2006.
godine

Mladen Barbarić, 1979.

Zagreb, Hrvatska

*DVIJE DJEVOJKE,
ČETIRI BOCE I NIŠTA*

Vidjela je četiri prazne boce u kutu sobe i upitno me pogledala. Pa nisam ih sve u jedan dan popio, odgovorih joj na nepostavljeno pitanje. Trebalo mi je devedeset i šest sati, pomislih.

Ja nisam alkoholičar, rekoh tiho dok je kupila novac koji je ostavila na stolu čim je došla. No, nije me čula, trenutak kasnije već je izišla. Kada sam čuo kako furnir na jeftinim vratima udara u nekvalitetan dovratnik i ja sam ustao s fotelje i krenuo. Pošao sam u kuhinju da otvorim bocu. U rukama mi je bila hladna staklenka od litre, pluteni čep je virio na grliću kao glavić ispod kože. Dražio sam ga palcem dok sam po kuhinji tražio otvarač. Dražio sam ga palcem dok sam po stolu razbacivao papire masne od pojedenih kobasica, ali otvarača nigdje nije bilo. Razdražio sam se.

Otvorio sam vrata i krenuo do stana preko puta. Nisam znao što da očekujem. Doselio sam se prije četiri dana i nisam znao koga da očekujem. Pozvonio sam. Prvo jednom, dugo, a onda još dvaput kraće. Čulo se kako netko po podu vuče papuče. Čuo sam kako se žensko grlo pročišćava u kašlju. Napokon su se otvorila i vrata. Iz stana je zasmrdilo po ustajalom zraku i večeri od podgrijanog ručka, a preda mnom se pojavila niska djevojka tridesetih godina i upitnog pogleda. Rekoh da sam joj prvi susjed i da mi

treba, malo sam zastao, možda to nije najbolji način da je upoznam pomislih, ali trebao mi je taj otvarač. Rekoh, trebao bi mi otvarač za boce, onaj kovrčavi – za plutene čepove... nakon kratke stanke rekao sam i dobro večer. Nekako se neuspješno nasmjerala pa se okrenula na peti i napravila dva koraka. Zatim se ponovo okrenula prema meni, sada bez smješka, napravila dva koraka i zatvorila vrata.

Stajao sam na prohladnom stubištu pod lošim svjetlom i nisam imao pojma što da mislim. Gledao sam u pauka na zidu i počeo da se znojim. Pauk je izgledao kao da ga uopće nije briga. Sasvim sigurno je tako i bilo. Imao je jednu muhu u mreži i mirno je čekao da ogladni. Pomislio sam da još malo pričekam, možda se djevojka ipak vrati s kovrčavim otvaračem za plutene čepove. Svjetlo na stubištu se ugasio i ostao sam sam u mraku. Na hodniku s paukom i njegovim sljedećim obrokom.

Ipak, vrata su se otvorila, i iz stana je provalila neka bijedna svjetlost iz pokrajnje prostorije. Čulo se kako u dubini, negdje u onom ustajalom zraku, podgrijani ručak cvrči u masti. Djevojka je opet imala onaj isti neuspjeli osmeh na licu, a u ruci je držala švicarski nožić i pručala ga prema meni. Nekako sam nespretno gurnuo ruku i u polumraku joj dodirnuo prste. Brzo ju je povukla prema dolje kao da poteže vodu u veceu. Zahvalio sam se i pozdravio, vrata su se već zatvorila, a ja sam se s otvaračem uputio preko hodnika.

Zarinuo sam ga u plutu i počeo svrdlati. Opet sam bio nespretni i poprilično sam se namučio dok nisam oslobodio vino i izvadio taj čep iz boce. Otpio sam gutljaj i otišao da se

suočim s djevojkom kako bih joj vratio nožić. Ovoga puta sve je prošlo puno mirnije. Bilo mi je čudno što pita tko je kada sam joj pozvonio, ali već sam za par sekundi sjedio za niskim stolom u sobi i otpijao iz boce. Sinulo mi je da sam ju trebao pozvati na čašu vina. Zapravo sam znao čim mi je otvorila, ali jednostavno nisam imao hrabrosti da si to kažem na glas i zapravo sam čekao da joj vratim nož, da ona zatvori vrata i da ta neugodna mogućnost prođe.

Sjedio sam za niskim stolom u svojoj sobi. Fotelju sam okrenuo prema prozoru i polako sam otpijao crno vino. Nemam televizor i često se namjestim pred prozor. Preko puta moje, na nekih dvadesetak metara, nalazi se susjedna zgrada. To je moj rialiti šou. Ima bar trideset programa koji se nasumce uključuju. Kada ima sunca svi su kanali uključeni non-stop, a noću se pale kada netko od stanara uključi svjetlo na pojedinom prozoru. Na kanalu koji mi se uključuje s desne strane, živi jedan podeblji tip, od boga obilato nagrađen dlakama. Ne stidi se da ih pokazuje i često se prešetava u toplesu. Čini mi se da živi sam i smatram ga kompletnim idiotom koji jedino zadovoljstvo u životu pronalazi u izjedanju goleme količine hrane. Svaki put kada mi se uključi njegov program on, u najboljem slučaju obučen u siledžijku s flekama od hrane, obilazi oko štednjaka kao udovica oko groblja. S velikim poštovanjem i kao da je to jedino na što valja utrošiti vrijeme provedeno na planeti.

Zlobna narav natopljena alkoholom često razmišlja gluplje nego bi inače. Tresnuo me trenutak razuma i shvatio sam da nema ništa neobično u tome što kosmati debeljko

jede baš svaki put kada ga vidim. Ustanovio sam da je jedina prostorija koju vidim u njegovom stanu, zapravo ta kuhinja. Zaista ništa neobično što čovjek jede u svojoj kuhinji. Postiđeno sam zaronio u misli i zaključio kako mora da su i najveći umovi jeli u svojim kuhinjama. Kosmati lik mi je odmah dobio drugačije konture. Možda je sasvim uredan građanin koji plaća poreze, uzdržava oboljelu majku, istražuje molekularnu biologiju na institutu, a u svojoj kuhinji sprema večeru. Prokleta besposlica, pomislih. Nerad me čini zlobnim i zajedljivim, ali nikako da se pokrenem. I dalje ispijam vino u svojoj sobi i jezikom prelazim preko rupe u kvarnoj petici gore desno.

Opet sam otpio gutljaj i zaključio da bi možda ipak trebao pozvati susjedu na čašu vina. Napokon se otvoriti i, ako ništa drugo, biti prijatelj samome sebi. Obukao sam čistu majicu i otpio gutljaj. Ugasio sam veliko svjetlo i upalio lampu u kutu sobe da nam bude ugodnije. Maknuo sam gricalicu sa stola i papire s okruglim ružičastim tragovima ispijenih boca vina. Sklonio sam i one prazne boce ispod kreveta. Otpio sam još jedan gutljaj i prije nego sam došao do vrata zaustavio sam se pored toaleta. Ve-ce papirom sam obrisao školjku. Opet sam stao pred vrata kada sam začuo nekakav razgovor u hodniku. Malo sam prisluškiavao i učinilo mi se kako netko iz susjedstva razgovara na hodniku. Nikada se toga ne bih sam dosjetio, ali slučajno sam ugledao špijunku na vratima pa sam pogledao kroz nju da vidim što se zapravo događa.

Ništa se nije vidjelo, mora da je netko s kata iznad ili ispod bio na rastanku. Ženski

glasovi su pričali o sljedećem susretu, ali razgovor se gubio u stubištu i slabo sam razaznao riječi.

Napokon su utihnuli i odlučio sam još malo pričekati prije nego opet pozvonim djevojci preko puta. Vrijeme sam gubio naslonjen na vrata stružući nekakvu malu fleku s hlača, a onda sam stupio na prohladni hodnik i krenuo prema njenim vratima sa strepnjom kakvu neki ljudi osjećaju kada odlaze zubaru.

Pozvonio sam čim mi se zvono našlo nadohvat ruke. Osjećao sam da bi me svako razmišljanje odvratilo od zamisli da napokon uradim nešto za svoju sreću.

Rekla mi je kako nije raspoložena, kako se prije tri dana napila i još se ne osjeća najbolje, kako ćemo se još vidjeti, kako ima vremena. Po njenim nervoznim pokretima razaznao sam laž i prevaru. Nije to bila ona bezobrazna laž...

Neobično, ali siguran sam da je željela sa mnom popiti čašu vina, pa i čitavu bocu. Siguran sam da sjedi sama u ustajalom zraku, sita od podgrijanog ručka. Da gleda televiziju i deblja se od dosade. Ili još gore, da gubi vrijeme promatrajući susjede u zgradi preko puta. Siguran sam da nije imala hrabrosti da mi se pridruži.

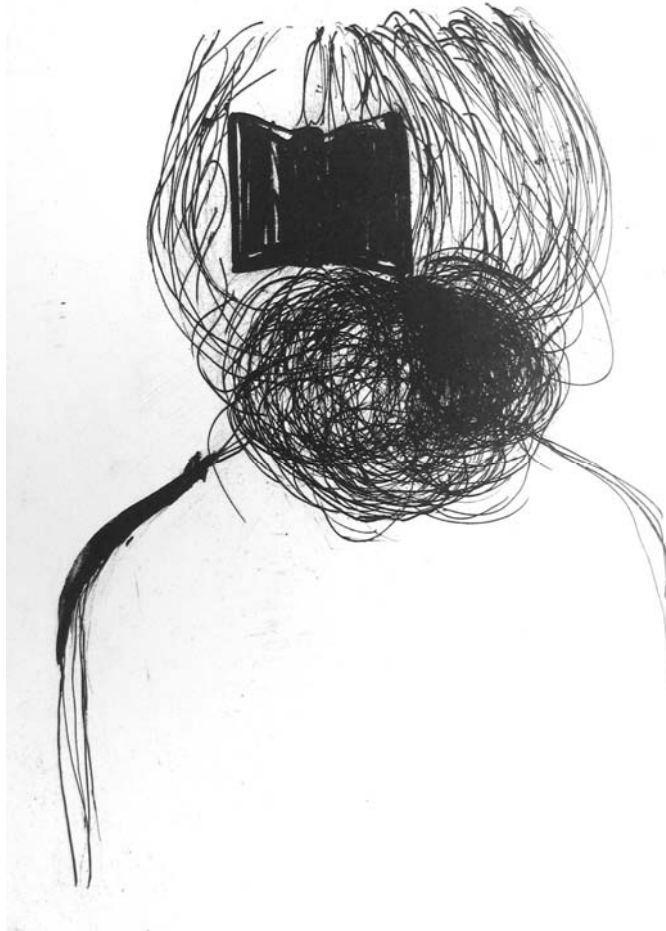
Prije nego sam otišao u sobu, popišao sam se. U unutarnjem sam monologu pišajući rezignirano slijegao ramenima. Primijetio sam i nekoliko stidnih dlaka koje su mi promakle pod ve-ce papirom. Opet sam se našao u sobi. Dočekalo me prigušeno svjetlo lampe, umirujuća muzika svirala je na radiju, poluprazna boca vina čekala me na očišćenom stolu, a preko puta su se ritmički palila i gasila svjetla.

Marko Pogačar, 1984.
Split, Hrvatska

*MARLENE DIETRICH JELA JE
JAGODE IZ MOJIH RUKU*

Nije potrebno govoriti.
ne za ovakvih popodneva.
moj problem su zapravo
kvadrati slobodnog prostora.
rubrike križaljke svuda
po tijelu kao rubrike smrti.
recimo,
ovih dana.
ne govorim. i nikakav
jednostavni eho.
lijepo je kad te vlastiti zidovi
uspiju zaštititi od sebe.
i ne znam kako se u međuvremenu
topao prostor
obogaćen boravljenjem
uspio premetnuti u zebri.
svejedno,
šapnem sam sebi na njemačkom,
na jeziku nijemih,
jer se ionako ne bih mogao čuti.
ponekad je potrebno sve ostaviti za sobom.
pa i glasove.
tijelo zebre kojeg napuštaju zubi.
zvuk koji se pokušava do nas probiti
u ovu sobu od njemačkog,
nečujnog jazza, čuješ li,
nijemi jazz se
dešava u ovom srebru.
zebra se premeće u zmiju.
zmija u boksačku križaljku.

ring u ledeni pianinno, pianinno u jagode,
onda u zimu
od koje prsti pocrvene.



Vukašin Račić, 1982.

Podgorica, Crna Gora

ROĐENDAN

Bio je u totalnom kurcu. Ljuštio je jabukovaču dok je ona njemu ljuštila jetru. Već danima je takav. Ne izlazi iz sobe. Majka mu tamo donosi hranu i cigarete. Uvijek traži još jednu kutiju i nikad ne isprazni tanjir. Muzike mu isto tako nikad nije dosta. CD se vrti i dok spava. Naravno da to ukućanima smeta, ali jebi ga, čovjek je u kurcu.

Mirko i Marko svrate do njega svaki dan. Popiju po koju s njim i odu. Isključivo s njima razgovara, i to samo o muzici. Otac i majka uvijek ispred vrata čekaju da ova dvojica izađu.

– Šta kaže? – pitaju uzbuđeno.

– Ne sviđa mu se pravac u kom se muzika uopšte kreće.

– Samo to? – kažu uglas, a znaju da je samo to.

– Samo to – kaže Mirko dok Marko otvara vrata.

I tako svaki dan od kada je otišla.

Mirko kaže da je pizda, jer samo pizde plaču ko pičke zbog pičke.

Marko kaže da je to OK, samo da ne potraje. Tvrdi da svaki čovjek mora da prođe tu vrstu patnje ako pretenduje da postane pravi muškarac. A ovo je gotovo uvijek prva faza, tvrdi, i traje nekoliko mjeseci.

Prije pet minuta napunio je 25 godina. Sve je tu: i rakija, i muzika, i atmosfera slavljenička. Pizda slavi pobjedu nad čovjekom.

Pao je još jedan sin. Prvo pucao, pa tek onda pao. Zapravo dušu prodao.

– Šta sam ti rekao? – reče Mirko Marku.

Miloš Ilić, 1987.

Pančevo, Srbija

121°C i 15 minuta

– Soba:

Krevet; polica; mojica; konzerve piva – trofeji;
orman; još jedan orman; kompjuter;
televizor; prozori; tepih; vrata – normalno.

– WC (od milja kupatilo):

Vrata; mašina za veš; šolja; tuš-kabina;
umivaonik; četkice za zube; prljavi veš;
ogledalo.

– Kuhinja:

Vrata; frižider; sudopera; sto; stolice – sto bez
stolica?; terasa; čisti veš; saksije.

– Ostatak stana:

Vrata; još malo vrata; televizori; kreveti;
fotelje; stolice; cvetak; knjige; sve što
treba.

– Grad:

Štroka; ljudi – dakle, samo štroka.

– Kafić:

Stolice; stolovi; pića; pijani; trezni; prijatelji;
poznanci; nepoznanci; ljubavi – Sutra malo;
još manje prekosutra; nakosutra najmanje;
nakanosutra nimalo; nekog tamo dana,
uopšte. Sećanja nema. Koji događaj. Recka na
usni. Ostalo – ništa. Tebi epizoda nindža
kornjača. Meni tetovaža na sred podlaktice. –

nije po pravilu. Kako ono rekoše? O ratu i ljubavi i tako tome?; kelnerica.

– Pijana glava:

Mučni roj misli; zbunjenost; bes; zbunjenost – zbog besa; san.

– San:

Ništa posebno – ne sećam ga se.

– San, posle piš-pauze:

Nema ga; bolno čekanje sna – bila je u prošlom.

– Buđenje:

Soba.

– Soba: ...



LIMENI LJUDI

I, da ne veruješ, bre, kako je zeznuto, kada se probudiš iz sna. Iz sna, u kojem si sanjao sebe kao zgrčeni fetus. Sebe, kako ne možeš da govoriš. Sebe, kako ne možeš da prdiš. Sebe, kako ne možeš da osetiš slatku prasetinu i pozlaćeni vitamin b.

I, da ne veruješ, bre, kako je zeznuto, kada se probudiš iz sna. Iz sna, u kojem si sanjao sebe, tek rođenog. Sebe, kako viriš iz vagine. Sebe, kako mrzneš. Sebe, kako urlaš od previše sranja u koje te upravo uvaljuju.

I, da ne veruješ, bre, kako je zeznuto, kada se probudiš iz sna. Iz sna u kojem si sanjao sebe. Samo sebe. Sebe, koji je pička. Sebe, koji se ne pita. Sebe, kojeg ne čuju. Sebe, koji priča. Sebe...

I, da ne veruješ, bre, kako je zeznuto, kada se probudiš iz sna. Iz sna, gde su po ulicama limeni ljudi. Prost vetar ih lubi. A ti jedini stojiš pravo. Od čelika si, bre! Vetar ti ne može ništa. Limeni auto te udara, gužva se. Tebi nije ništa. Samo stojiš. Ali, pred kraj dana, završiš ispod hrpe lima.

Veran Mijatović, 1980.

Ub, Srbija

PRVA PRIČA O FRICU

Fricov dan bi bio
siže idealan
za socrealistički roman
iz ranih pedesetih
samo bez momaka
u radnim uniformama
koji idu biciklima
na posao u tvornicu
da grade bolji svet
Fricov dan je
obično
mamuran i nadržan
a noć iscrpljujuće duga
O, Fric je legenda
usnulog predgrađa
on se uvek poslednji kući vraća
s nadom u susret
sa nekom usamljenom ženkom
iz kakve pornografske priče
Da li sam pomenuo
da su seksualne frustracije iz mladosti
oblikovale Fricov duh
A cure iz predgrađa
sanjale su prinčeve u skupim kolima
Fric je pio
jer mu nikad nije uspevalo
da smuva nešto pošteno
Fric je usamljen
a svaki usamljen muškarac
može da se uzda u maštu, „Erotski dodir“
i svoje šake
Nakon toga

Fricu i nije bilo puno krivo:
to je zadovoljstvo
neugroženo gnjavačom
i foliranjem romantike
smatrao je Fric
samo kada bi video nju
kolena bi klecnula
(kakav otrean izraz
uvek je mislio Fric
ali nije dobro stajao
sa rečima
pa nije znao kako
drugačije to da opiše)
ali ona je bila daleko
daleko od prljavog predgrađa
čitav drugi svet
svet velikih očekivanja
(i lepih zgrada i uređenih ulica)
bio je njen
a Fric je bio izopšten
O, Fric, ti patetična barabo
šta ti je trebalo to
i kad bi je sanjao
poželeo bi da se ne probudi
a kad bi se probudio
poželeo bi da umre
Ali na sreću
njegove pogane
krštene duše
Fric nije imao vremena
da razmišlja o konopcu,
žiletima
i drugim sredstvima
podobnim
za rastanak od ove
doline tuđih suza
i njihovih napijanja

Fric je pio kafu
da se razbudi
i žurio na posao
24 sata dnevno
mrzeo ceo svet
i psovao psovao psovao...



Mirjana Simović, 1980.

Pančevo, Srbija

Patriotski / UBI BENE.../

Ljudi

nemaju sredstava da isprazne kontejnere:
dečko izašao iz auta da pomeri kontejner sa
sredine kolovoza na trotoar
u njemu našao mrtvog novinara

kompulsivno ne kupuju
gledaju kremreprizurasprave o metroseksualcima
(šta kažu zvezde šta su govorile
nekad da li su dosledne sebi
i elipsi koju im traže
zvezdesugladne
zauzimaju položaj čoveka po potrebi)

u barakama sa dimnjacima nalik fabričkim
pored domova bolesti

na drvetu ispred zgrada vešaju gaće&čarape
ostalo smeće ne uspeva da se zadrži, gine pri
padu,
smrskava se
kao studenti koji skaču sa mostova u suvo

zbog benda koji nikad neće provući turneju
krozigneneuši ove zemlje

ali zato se može vrlo povoljno iznajmiti
devojka koja bi volela da izađe u grad ponekad
i popijenešto
dok zamišlja džet-set gospodina koji je video
sve i zato gleda samo u nju

Vladimir Miletić, 1985.

Sremska Mitrovica, Srbija

PAULA JE POKVARILA PRIČU

Čim od tebe tražim da govoriš o ljubavi, ti kreneš o nečemu drugom. Da pitam o vrstama burgija ili o načinima da zavariš cev dok dubiš na glavi, drage volje bi sa mnom polemisao. To nisam želeo da napišem, ona me je naterala. Ovo je trebala da bude priča o jednom dečaku koji je pao sa bicikla, a ne priča o ljubavi. Ne znam šta da napišem o ljubavi. Znam samo jedno: ljubav je velika reč. Možda najveća od svih reči i ja se ne usuđujem da je izgovorim. Hoću da napišeš priču o meni, kaže mi, hoću da budem tvoja muza. Ja ne bih. Radije bih pisao o dečaku koji je pao s bicikla i polomio nogu, sam na putu od Velikih Radinaca do Sremske Mitrovice. Dok mi ovde pokušavamo da se bavimo metafizikom mojih osećanja, na tom putu od Radinaca do Mitrovice već se polako smrkava. Dečak posmatra svoje prašnjavo, krvavo koleno, u jarku pored puta. Crvene barice okružene plažama prašine polako presušuju i ostavljaju za sobom pokrivač od zapečene krvi, ispucalu crvenu ploču prošaranu zelenim gnojem koji klizi kroz tanke procepe. Ta presahla bara nalikuje polju posle nekakve epske bitke, gde su snage odmeravali i živote ostavili hiljade i hiljade ratnika. Paula je sela, pišem namerno da prestane da se šeta po sobi. Paula je sela kao što sam počeo, ali nije prestala da cvrkće i cupka nogama. Ti mene uopšte ne voliš, kaže, a ja ne znam kako može tako nešto da kaže. Kako možeš tako nešto da kažeš, pitam je.

Smeta joj što moju ljubav ne dokazujem, a od nje stalno očekujem da to čini, i čak se naljutim (kaže) ako ona to ne čini sa posebnom dozom veselosti. Istina je. Od nje očekujem da me obasipa nežnostima, a ja volim da izigravam tvrd orah. I nemoj da me u priči nazoveš Paula, kada je to ništa drugo do tvoje prepravljeno ime, narcisu jedan! Sada je prekasno Paula, moram te i dalje zvati Paula, jer ako bih ti promenio ime u, recimo, Jefimija ili Koljada, zbunio bih čitaoca koji je, svejedno, zbunjen time što si mi upala u priču. Čitalac se sada sigurno pita šta se događa sa dečakom koji leži u travi na putu Radinci-Mitrovica dok se polako smrkava. Postaje prohladno, i on oseća kako mu se koža naježila. Oseća oštar miris trave i čuje prve zrikavce. Dobro, prekida me Paula, a šta je sa nama? Voliš li me ili ne? Neću da gubim vreme sa tobom ako me ne voliš. Paula ne budi surova i pusti me da pišem priču, bolje beži odavde dok nisam napisao da si ćelava. Neću, kaže Paula, i pre nego što stignem da napišem da je ćelava, pobeže u tekst. Ne mogu da je nađem od brda slova. Ugledao sam je prvo u zagradi iznad, ali pošto njeno ime sasvim prirodno stoji uz reč u zagradi, morala je ponovo da se da u beg. Znam da je tu negde, ali dok ćuti, dobro je. Čitalac će njeno prisustvo već osetiti, kao što se oseća Šulc u Kišovim knjigama ili kao što se oseća prijatan ukus šlaga na čokoladnoj torti. Dok nije tu mogu i priznati: moja ljubav prema njoj ispoljava se u svakom aspektu mog života, pa i u pisanju. Ali o tome njoj ni reči. Neće smeti da se spusti čak dovde, da je ne bih video i rečima ošišao na ćelavo, sve dok priču ne završim, a onda će biti prekasno. Jedan zeleni

skakavac izvire iz trave i iznenada skače na dečakovo koleno. Dečak ga radozno posmatra. U dečakovim očima vidimo skakavca, a u očima skakavca vidimo dečaka, u čijim je očima skakavac. Priznao si, kaže Paula, priznao si ali to moraš da kažeš. Nije isto napisati i reći. Reči su tako teške kada ih treba izgovoriti, a tako lake za pisanje. Paula se sakrila iza *ove* reči. Pišem to kako bih je sklonio odavde. Na horizontu se pomalja kraj ove priče. Ne želim je nepotrebno produžavati. Koga briga za tvoju glupu priču, kaže Paula, svejedno pišeš o sebi. Sad će ga naći majka i oni će otići natrag u vikendicu, udobno smeštenu među kajsijama pored puta. Paula, bezobraznice jedna, pokvarila si mi priču! Jaka stvar. Ionako je to bila loša priča. Nema osnovne elemente za priču. Ali sad neću moći da opišem koliko je nežna majčina ruka koju dečak hvata i kako ga polako diže iz trave, dok skakavac, poplašen seizmikom kolena, beži glavom bez obzira. Koga briga za te sitnice, koga briga za put Radinci – Mitrovica, i koga briga za to šta se dogodilo sa tim skakavcem? Ko zna, nastavlja ona, možda je, nakon što je pobegao sa dečakovog kolena, nesretnik sleteo na sred puta i možda ga je zgazio neki auto u prolazu. Ako ti kažem da te volim, pitam je molećivo, hoćeš li onda prestati? Paula ćuti i smeška se. Vidim šta mi valja činiti. Eto: volim te! Sad prestani, kažem joj naposletku, a ona se uz osmejak okreće i odlazi, bez izvinjenja, prekasno. Paula je već pokvarila priču.

Vladimir Stojnić, 1980.

Zemun, Srbija

Moja kičma je ukrućena zmija
Koja ujeda oblake
I smeje se
Ustima punim munja

Moje srce je uredno zapakovano
u zamašćeni mesarski papir
I kuca na pultu bakalnice
Tika-taka-tika-taka

Moje kosti su od soli
Iz utrobe praznog mora
Koje se vrti oko sebe
I ponavlja svoje tragove

Od moje uštavljene kože
Krpe rupe na poderanoj odeći
Kitnjaste aplikacije
Na Mebijusovoj traci

Bez vrata, prozora
I crvenih čipkanih zavesa
U praznoj sobi
Belih i večnih zidova

Dorđe Aćimović, 1981.

Beograd, Srbija.

PALIM

Potamnele su cigle od tvoje nervoze
što se više popneš duže padaš
sasušen ležiš od proklete skleroze
i da ćeš videti vrh prestaješ da se nadaš
Od kad si tu i kako si pao
kako da ne znaš za život van rupe
i kako da je tvoj časovnik stao
minut pre nego li se kazaljke skupe
Mesta nema ni da raširiš ruke
memljiva zidina polako sužava krug
blatnjavo dno i metalna kofa skupljaju ti muke
parče neba ne izgleda daleko ali svaki pokušaj
je dug
Ektazije malene nema na vidiku
uže nemaš gde da vežeš da se obesiš kao čovek
ako ne iskoristiš poslednju priliku
ako se sad ne uspuzaš ostaćeš zarobljen dovek
Napokon si na dohvat kraja zida
duša ti strepi da je pogled vara
na svetlo ne svikle oči ne puštaju iz vida
nepregledna polja sumornih vrhova bunara



Milan Vračar, 1979.

Beograd, Srbija

ZAŠTO JE BOLJE TUĆI ŽENU

Čuo sam nedavno genijalnu priču. Ne sećam se ko mi je to pričao, ali znam da se kleo da je sve istina. Čini mi se da je tako, uostalom, procenite sami.

Sve počinje jedne zimske noći, negde oko jedan ujutru. Sneg je upravo prestao da pada posle puna dva dana i ceo grad je okovan ledom, a zabačene ulice uopšte nisu prohodne za saobraćaj. Jedan taksista koji pati od nesanice vozika se po gradu, više zbog toga da bi ubio vreme, nego zato što se nada nekoj zaradi. Posao te noći ide slabo; po takvom vremenu ljudi više vole da ostanu u kućama. Onda, odjednom, preko radio-stanice stiže poziv za vožnju do GAK-a. Odlučuje da prihvati poziv pošto je blizu, a i vožnja do tamo u to doba noći znači da je neka žena pred porođajem. Trebalo bi da bude zanimljivo; nada se da će mu to razbiti dosadu. Prilično je iznenađen kada dođe na primljenu adresu i vidi samu trudnicu koja jedva stoji na zaleđenom trotoaru. „Bože, zar nema nikog da ide s njom?“, pomisli i istrči napolje da joj pomogne da uđe u kola. Čim su krenuli, shvata da je veliki trenutak bliži nego što je mislio: kontrakcije su očigledno počele, žena svaki čas stenje i ječi. Situacija je takva da se čini da će krenuti da se porađa svakog trenutka i on počinje da se plaši da će se sve desiti tu, u kolima. Taksista ima dvoje dece, ali nikad nije video ništa od porođaja, pa, razumljivo, nema pojma šta bi radio ako beba krene napolje.

Zato, sada već uspaničen, dodaje gas i opasno izaziva klizave ulice; u njegovoj glavi strah od saobraćajke je nestao pod pretnjom onoga što će se desiti ako ne stignu do bolnice na vreme.

Na sreću, vožnja po ledu se dobro završava i oni stižu na odredište. Žena još nije počela da se porađa, ali ima sve češće kontrakcije i nije u stanju sama ni da izađe iz kola a kamoli da ode i potraži doktora. Taksista, sada već potpuno sluđen, pomaže joj da uđe u bolnicu, dere se i nalazi doktora koji preuzima ženu i odvodi je gde treba, u salu za porođaje, ili šta već, on ne misli o tome. Stoji nasred hodnika, diše teško i pokušava da se oporavi od jurnjave, stenjanja i straha i da smiri ringišpil koji mu ludi u glavi. Nije stigao ni da pomisli da naplati vožnju.

Posle nekog vremena, prilazi mu jedna sestra i traži od njega podatke: ime, prezime, telefon, adresu. Recituje sve što traže ne misleći o tome. Stigao je da se zapita šta će im sve to tek kada je, posle ko zna koliko, stigao kući. Odgovor na njegovo pitanje stiže nešto kasnije sa sudskim pozivom. Na svoj najgori užas, taksista saznaje da, iz njemu sasvim nepoznatih razloga, žena koju je vozio one noći tvrdi da je on otac deteta. „Ali... ama... čekaj... pa ja nju nisam u životu ni video do tada!“, pokušava da objasni svojoj ženi, koja, po saznanju šta se desilo, počinje da plače, histeriše i pretili razvodom.

Razume se da je čovek u haosu. Ne zna šta ga je zadesilo, sedi, bulji u prazno i sto puta prelistava svoj život, iako dobro zna da nikada nije švrljao. Njegova žena je pokupila decu i otišla kod svojih roditelja uprkos njegovim molbama i zaklinjanju da nije ništa uradio.

Ukratko, život mu je otišao u tri materine.

Suđenje počinje i, pošto žena iz taksija i dalje tvrdi da je on otac, a on tvrdi da nije, sudija donosi odluku da se uradi analiza DNK i da se tako dođe do istine. Taksista daje krv i spermiju na analizu i, mada zna da dete nije njegovo, niti ikako može da bude, ne može oka da sklopi do dana kada sudski veštak treba da svedoči.

Najzad, dolazi dan odluke i taksista se, neispavan, umoran i slomljen, pojavljuje u sudu da čuje šta će biti sa njegovim životom. Više nije siguran ni u šta; ne bi ga previše iznenadilo ni da sazna da je to dete njegovo. Njegova žena je tu sa svojim roditeljima, koji sve vreme gledaju u njega, dok im oči govore: „Upropastio si nam dete, svinjo!“ Čini mu se da veštak sto godina ulazi u sudnicu, seda, namešta papire i počinje svedočenje.

Konačno saopštava nalaz: rezultati analize nedvosmisleno pokazuju da (tuš)... dete nije njegovo. Glasni uzdasi u sudnici, taksista se zamalo onesvećuje od olakšanja, sve je, najzad, gotovo. Ali nije, jer najbolji deo tek dolazi. Veštak kaže: „Štaviše, analiza sperme branjenika pokazuje ne samo da se njegov DNK ne poklapa sa DNK deteta, već da on uopšte ne može da ima decu, jer je sterilan.“

Ups.

Sada stvar postaje nezgodna, jer ne samo da branjenik ima dete, već ima dvoje dece, a ukoliko se kod njih nije desilo bezgrešno začeće, to donosi mnoge veoma negativne implikacije vezane za taksistinu gospođu, koja je tako burno reagovala na mogućnost da je on nju prevario.

Nesrećnog čoveka je grunuo još jedan šok, samo se ovog puta oporavlja mnogo brže i tačno zna šta treba da radi. Bez reči uzima svoju ženu za ruku i vodi je iz sudnice kući da obave jedan bračni razgovor u četiri oka... ili tri, ko će ga znati. Ne znam kako je sve teklo, ali se uz malo mašte dobija prilično verna slika. Ono što je važno jeste da je čovek na kraju saznao da je „njegovu“ decu odradio kum. Nije kum dugme, zar ne?!

Onaj ko mi je ispričao ovo nije znao šta se dalje dešavalo sa srećnim parom, ali to i nije presudno za priču. Ja sam za sebe već smislio nastavak koji mi se sviđa i nije mi važno da li je tako i bilo.

Nego, šta sam ono hteo da kažem... a da! Zašto je bolje tući ženu. E, pa, vidite, zato što... u stvari, ne mogu da se setim razloga. Izgleda da ćete morati da mi verujete na reč.



Milena Stanišlević, 1989.

Strumica, Makedonija

Те гледам во храмот,
стискаш леб во десната,
држиш пехар вино во левата рака.

Сега си поп,
но уште го имаш мевот
на дебел политичар.

Си можел барем
да ги смениш молитвите.

Притискам Ctrl+Alt+Delete,
а околу мене лебдат
хамбургери и ТВ приемници.

А што потоа?
Коработ на Ное е веќе резервиран.

* * *

Gledam te u hramu,
stežeš hleb u desnoj,
držiš pehar vina u levoj ruci.

Sada si pop,
ali još uvek imaš stomak
debelog političara.

Mogao si barem
da promeniš molitve.

Pritiskam Ctrl+Alt+Delete,
a oko mene lebde
hamburgeri i TV prijemnici.

I, šta onda?
Nojev saradnik je već rezervisan.

Мамо

Денес не си ја наместив собата.
Извини мамо.
Заборавив да купам леб.
Извини мамо.
Ја истепав сестра ми.
Извини мамо.
Ги зедев парите за телефонската сметка.
Извини мамо.
Го повлеков чкрипецот.
Те убив ли, мамо?
Почувствував болка во слепоочницата.
Те убив.



Mama

Danas nisam pospremila sobu.
Izvini, mama.
Zaboravih da kupim hleb.
Izvini, mama.
Istukoh sestru.
Izvini, mama.
Pojedoh pare za telefonski račun.
Izvini, mama.
Povukla sam oroz.
Ubih li te, mama?
Osećala sam bol u slepoočnicama.
Ubih te.

Milijana Đoković, 1987.

Kosovska Mitrovica, Srbija / Kosovo

ČEKANJE

Pričajmo o čekanju. Hajdeee...

Devojka je čekala. Čitavog života. Ljubav. Nevažno kakvu.

Bila je mala kada je tata otišao. Seća se samo majčinih suza i kako joj je rekla da su sada same, napuštene.

Tata je otišao.

Zašto?

Morao je.

Zašto?

Zato. Ne znam... Dođi, mama te voli, to je dovoljno.

No, nije bilo. Želela je i njegovu ljubav. Želela je da oseti miris losiona za brijanje pomešan s cigaretama. Marlboro. Dobro se sećala. Želela je da zna da nije ona kriva što je nestao. Da je voli. Želela je da mu kaže kako će učiniti sve da se vrati. Da opet budu srećni.

Naravno, krivila je sebe.

Naravno, upala je u kliše.

Naravno, grešila je.

Nije se vratio. Našao je sreću negde drugde.

Nikada nije saznala gde.

Govorila je da joj je dosadilo. Da neće više čekati. Mrzela je Konstantina Simonova, jer ona svojim čekanjem nikoga nije spasavala.

Čak joj se činilo da ubija. Sebe.

Lagala je mnogo. Sebe najviše.

Menjali su se ljudi. Volela ih je. Voleli su je.

Ipak, odlazila je i odlazili su. Uvek.

Nekome posebnom poklonila je tri godine života. I devojčicu. Anđelu. Uzalud. Čini se da

je osamnaest meseci bacila. Ne voli ga više. A Anđela joj je čitav svet. No, bila je nesrećna. Odlučila je da ode. Ponovo. Uzela je svoje stvari. Spakovala ih u kofer. Sadržao je čitav njen život. Nekoliko fotografija i knjiga. I jedna igračka da je podseća na anđela. Da ne zaboravi put kući, ako ikada odluči da se vrati. Ispred zgrade se oprostila od bresta i stepeništa gde je prvi put rekla nekom da ga voli. Iskreno. Barem je tada i bilo. Sada više nije sigurna ni u šta.

Tek sada uviđa kliše u koji je upala. Mora da izađe. Sakriće se negde gde je niko ne poznaje. Gledaće crno-bele filmove, čitati mnogo, slušati muziku. Lećiće rane. Sve će je to podsećati da mora da se vrati. Da neko sada nju čeka. Samo da se sastavi.

Trčaće. Mnogo. Počela je od kada je otišao. I nikada nije prestala.

Da li je bežala od nečega? Da li je jurila za nečim?

Nije znala.

Prestala je da čeka. I da, kupila je kutiju cigareta. Marlboro.



Aleksandar Boričić, 1988.

Novi Pazar, Srbija

***KAKO JE NEKI PISAC
POŠTOVAO PRAVILA
KARAKTERIZACIJE JUNAKA***

*Ličnosti koje se pojavljuju u književnim delima
nazivaju se likovi ili junaci*

Danas je šesti dan kako razmišljam o svom junaku. Sve sam sem njega stvorio: jedan zalazak sunca, dva opisa kišnog dana, eksterijer raskošno uređenog vrta... Kada ne umem da stvorim čoveka, ja opisujem stvari. Ponekad umesto imena svog junaka napišem naziv nekog običnog predmeta. Tako izgubim lik i opisujem stolice, prostirke pred vratima, polomljene pepeljare... Ljutim se tada na sebe. Uspešna deskripcija me katkad uteši. Doduše, samo nakratko, pa i u takvim trenucima kratkotrajne utehe odlučujem da kaznim sebe zbog nedovršenog posla. Juče je bio peti dan i opet ga nisam napisao. Da, svog junaka. Učinilo mi se da napredujem jer sam ovoga puta mesto opisa nežive stvari, napisao par rečenica o ribama i pticama. Ni njima nisam dao imena. Osećam da će to uraditi čovek, moj junak. Kada je jutros svanjavalo, već sam počeo da strepim. Toliko dugo, a još ništa od junaka. Kako bih naterao sebe da ga što pre dovršim, odlučio sam da se opet kaznim. Zato sada sedim na hladnim podnim pločicama svog kupatila. Ovde ću, nadam se, brže pisati. Sve se više navikavam na hladnoću i bojim se da mi više ona neće smetati. Izuo sam čarape da bi mi

bilo hladnije. Čini mi se da ću se do kraja stvaranja osloboditi i svog veša.

Prvi znak karakterizacije ili raspoznavanja je lično ime koje junak dobija.

Treba otvoriti imenik, zažmuriti, slučajno otvoriti jednu stranicu i baciti kažiprst na jedno ime. Na nesreću, u kupatilu sam, a u kupatilu nemam telefon. Moraću da razmislim o imenu. Važno je da se sada usredsredim i da ne pogrešim. Lako mogu umesto imena opet napisati naziv nekog predmeta, a tada je cela stvar propala. Sutra će biti sedmi dan, a ja ću se umoriti. Neću tada imati volju da stvaram. Dakle, treba jako ozbiljno razmisliti o imenu. Mogao bih i da odem do imenika, ali ugrijaću se dok budem prolazio kroz ostale sobe u stanu. Znam da neću moći da pišem ako mi bude toplo i ako budem zadovoljan. Bolje je ostati ovde. Samo još da se setim imena. To je lako. U redu je, već mi je jako hladno, pa ću ga se brzo i setiti. To ime mora da počinje nekim slovom azbuke, i to velikim. I mora da se završava slovom. Sada ću reći koje je to ime. Da, ime... Ime kao svako drugo. Moj junak se zove... Nije lako kao što izgleda. Dobro, onda ću ga se setiti za pet minuta. Ovde nemam sat, pa ću početi da brojim. Ne, to će mi oduzeti vreme. Ime ću reći sada. Ja ne znam! O, ne! A šesti dan prolazi! Ne smem da upadnem u zamku. Sada ću se smiriti. U redu, ime ću smisliti kasnije, prvo ću čoveka stvoriti. To ne znači da sam loš pisac. A to neće niko ni znati. I ja ću zaboraviti. Ipak ću kazniti sebe i namerno ću povratiti u toalet šolju. Ovakvih zastoja više ne sme da bude.

Portret je spoljašnji izgled junaka.

Neka ima ruke. Dve. Glavu. Jednu. Noge. Dve. Srce. Jedno. Neću ga oblačiti jer za to nemam vremena. Ali čitalac može tako pomisliti da je moj junak siromah ili neki prosjak. Ne, on ima šta god zaželi. Samo nemam vremena da ga obučem, Čitalac to mora znati. Ipak, možda se neki kritičar usudi da kaže kako je moj junak sumnjivog socijalnog porekla. Ali sada zaista nemam vremena i... Ako ga ostane, staviću u predgovoru podatak da nisam imao vremena da ga obučem. Sada mi je žao što sam vreme stvorio pre junaka.

Karakter lika podrazumeva sva unutrašnja svojstva i stanja (osećanja, misli, moral), sve njegove dobre i negativne osobine. Na karakterizaciju junaka upućuju njegovi postupci i ponašanja prema drugim likovima.

To znači da ja sada moram stvoriti još neki lik, a, složićete se, to dodatno komplikuje stvar. Treba da pokažem koliko sam pametan i da sada prevaziđem ovaj problem. Ovako... Sada neću stvarati nove likove. Stvoriću ovog svog junaka, a onda ću od jednog njegovog dela stvoriti novog junaka. Delove tela sam već osmislio, pa to i neće biti neki problem. A šta sa postupcima? Ja ću ih samo gomilati, a onda, na kraju, kad vremena bude više, mogu da dodam na koga će se ti postupci odnositi. Za sada imam napisane životinje, pa neka najpre junakova delovanja budu vezana za njih. Voleo bih da me sada čuje neki kritičar i da vidi kako lako prevazilazim sve probleme književnog stvaranja! Postupci: dati imena životinjama, hodati (nogama, a njih sam već napisao), plivati (u vodi, a i ona je stvorena još odavno),

posmatrati sunce, i zvezde, i oblake (to je nebo, već stvoreno drugog dana!), zaljubiti se (ovde ću kasnije dodati tog novog junaka), jesti jabuku, osećati stid, moliti (neka mene mole, jer ne želim da stvaram toliko novih likova), bežati na istok, raditi u mucu i znoju i jesti hleb, imati decu (tada ću se već odmoriti i uželiti novog stvaranja, pa ću napisati i nove junake), prinositi darove, plakati zbog smrti detetove (čitaocu neki lik može dosaditi, pa ga ne treba previše zadržavati u delu), čekati spasitelja... Bravo! Bravo! Krenulo me je. Pa ja ću svoj lik danas dovršiti. Nagrada! Obuću jednu čarapu.

Jedan od oblika karakterizacije predstavlja monolog, introspekcija (junak sam sebe komentariše).

Kako sam već napisao svest, moj junak sada može i da misli, naravno. Teško će podnositi svoju svest o samome sebi, a ja svog junaka volim, pa će mi biti teško da sada pišem. Skinuću čarapu da bih to što brže završio. Hajde, pokušaću, samo da malo promenim boju glasa... „Ja sam junak, čovek. I zao sam i dobar. Nisam naučio da li sam srećan kada sam dobar i tužan kada sam zao, ili je obrnuto. Prema sebi sam uglavnom dobar, prema drugima po pravilu zao. Zato sam i radostan i žalostan. Takav sam i kada se zaljubim“. Aha, dobro je za sada. Obuću čarapu. „Umem da maštam. Jednom sam umoran legao kasno, počeo da razmišljam o više hleba. Posle sam svake večeri tako maštao i to sve manje o hlebu. Jednom sam zamislio da sam ja Stvoritelj i poželeo da to budem. Uzeo sam sutradan komad oštrog kamena i na zidu pećine stvorio bizona. Posle sam stvarao svašta. Naučio sam da ono što volim dobijam i gubim.

Kada se to desi, ja pevam pesme. Pitam šta će se desiti kada mene izgube one što me vole. Tada tražim odgovore, sednem na kamen, oslonim glavu na ruku i razmišljam. Bojim se da odgovor neću naći, pa učim i druge da misle. Ponekada znam, a ponekada verujem. Oboje je teško“.

Oblik karakterizacije je i šta drugi govore i misle o glavnom junaku.

Drugi? Da, to ću tek stvoriti. Pa kako sad da ovo...? Drugi će misliti ono što ja smislim.

Oblik karakterizacije je i autorov komentar o junaku.

Ja čoveka volim. Ali, neuzvraćene ljubavi su tužne. Zato želim da i čovek voli mene. Neka mi ljubav svoju dokazuje delima. Voleću možda i kada moj junak greši. I kada je pijanica i bludnik, krvnik, vračar i idolopoklonik, kada voli laž i čini je. Voleću i kada je svetac. Ja nisam objektivni pisac. Moj je sud i sudim u korist junaka.

Obuću čarape i odmoriću se. Zaspaću umoran ispred televizora i sedmi dan će početi.
Likovi su nosioci mnogih misli i osnovne piščeve ideje.



Aleksandar Bandović, 1982.

Učice, Srbija

HTEO SAM OTIĆI

A vozovi lažu i beže
Predeli preteruju sa opisima
Flaše se pune i prazne
Predstava počinje udarom o pločnik
Čiča Gliša igra valcer
I povraća na tramvajske šine
Ne postoji poslednja stanica
Na putu za raj
Cigarete se nižu na žici
U nužniku umiru mornari
Laku noć

Nasmejana žena se nudi
Tužnom čoveku bez glave
Kiša prolazi kroz zidove
Miševi se bude
Napuštaju ovu olupinu
Lutke u izlogu igraju sa olovnim vojnicima
Ti si daleko
Laku noć

U velikom svetlu na ulici
Pauci su uhvatili sve muve
Gospoda se skupljaju u svoja odela
Sa dušom u džepovima
Odlazimo kući
Laku noć

Ivo Krešić, 1979.

Mostar, BiH

BJELILO

U jamama mrtvi ljudi.
U ljudima sjećanja.
U sjećanju ljudi.

Ludi od života
Teški od prošlosti
Nemaju usta
Očiju nemaju
Ušiju nemaju
Glave nemaju

Samo ovo prokleta bjelilo
Što nagriza um
Vječno je

ŽIVOT U BAČVI SEBE

Čekati.
Umiren kao vino.
Sazreo i pun taloga.
Samo čekati.

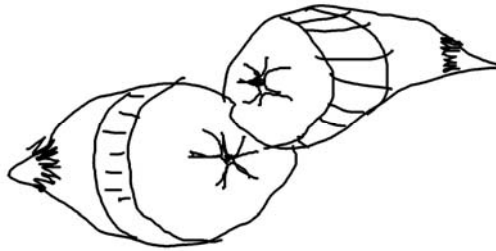
Mirza Herco, 1980.

Breza, BiH

ZMIJSKA KOŽA

Zidovi uličica podižu mi kazamat.
Koliko ću još puta proteći
 kroz njeg dok mi on ne postane
Zmijska koža.

Trudit ću se svim silama ostati neprimjećen,
Uskoro će sve biti gotovo,
Još samo tren.



Ivana Sikavica, ???

Split, Hrvatska

U SLAST!

Iščupao me je iz mjehurića pjene, trzajem za kosu

metnuo mi kuhaču u ruke

i pokazao mi moje mjesto

Ja sam samo kecelja

koja se suši svakim ponedjeljkom,

ne postojim

osim u djetinjstvu

Zapečaćena

kao kapula koju sjeckam

nožem, koji ne reže kroz moje tupilo

Ubila sam

i ne osjećam se krivom

...nemam osjećaj

Maja Ručević, 1983.

Zagreb, Hrvatska

DRAGA BILA SI PEDER

Kroza vrelu osunčanu stranu tvojeg boka metastazira celulit. Kao štit, neka vrsta mozaičnoga želvinog oklopa. Rado bih ti to rekao, ali rastužit ćeš se. Radije uživajmo u ovoj noći boje konjaka. Volimo se u tajnosti pred javnosti, iskupimo duše tolikih šablona. Volim te, pamučna moja niti, čista poput netom oprane pepeljare. Neotesana prašumska nimfo, tvoji su načini gotovo uvijek pogrešni, stranputica neizbježna mina. Što da radim s tvojom neinventivnom prirodom, kome da te dam? Tugo, teretu, testosteronu s masnim tkivom na površini pluća. *Voliš me?* Da nemaš to malo sunca kojime svijetlim, ugušila bi se u mrakači svoje torbetine od skaja. *Voliš kad filozofiram?* Vidiš, ja volim kada vrištiš. *Zao sam?* Tjeraju me, draga, ne budi naivna, ili bar postani trijezna, rok je do jutra, ne nabaviš li mozak, poludit ću jer nemam sa kime pričati i ostavit ću te, plastičnu i ucviljenu, uglavljen u četvrtasti koš za smeće. Tvoje egzotične suze naplavit će ostario laminat i opet će se malčice izdići, a kada se to dogodi, zgrabit ću te za tu metlastu kosu i vući po kući, naprijed, natrag i u krug, krstarivši tvojom upaljenom austom prostorijama. Šćućurena, u kutu ćeš hodnika zavijati kao mačka kojoj su oduzeli mlado. Neće ti posjećivati grob, paukova nevjesto. I ja ću prestati. Samo da se još riješim osjećaja krivnje, izgrizem savjest, popravim onaj stolac koji si potrgala i popakiram tvoje vulgarno rublje. Sve će se vratiti na staro. Više neću biti

argonaut tijesno naslonjen na dokove tvojih izoliranih obala. Više se neću morati odmetati i loviti odavna izgubljenu mistiku tijela, nisam je znao pronaći u moru potrošenih riječi, a ti si se otrcala putem i unesrećila od orgija koje sam podnašao svetom strpljivošću platane čije tkivo ključaju svrake, nosilice opetovanih odlazaka. Poklanjam ti još trenutak sadašnjosti u kojoj ćeš ostati, pogladiti me namreškanom majčinskom gestom po glavi unezvjerene guske. Od sreće ću uskliknuti piskutavo i neartikulirano, bludeći pustopoljinom tvog tijela, misleći da si se vratila, ližući novorođenog mrtvaca. Smrad mesine začepit će jedinstven prolaz zraka koji sam otkrio potajno, daleko od tvojih znatiželjnih očiju, tih samotnih ratničkih duplji, tih predatorskih simfonija, u toj koncentriranoj otopini malodušja utapat ću svoj konjak boje noći.

Tanja Bakić, 1981.

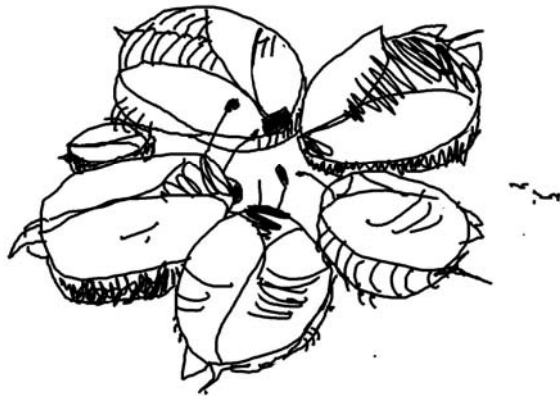
Podgorica, Crna Gora

VRATA

Nikad konačna tačka. Uvijek samo
Približavanje.
Tijelo koje pati i nagost koja prekriva ga.

Poziv da se otkriju tajne vrata.

Pogled iznad i posmatrač
Koji se podrazumijeva.



Ana Bogataj, 1987.

Kranj, Slovenija

PROČELJE

nositi svoje ime
in dva svetova
ali več svetov
v moji glavi
gordijsko
prepletenih
v voz, ki
ga nihče več
ne odvozlja

nositi svoje ime
v dolgi koloni
dvignjenih dežnikov
misli in ljudi,
ki se izgublajo
med dežnimi
kapljami

nekje tam med
tistimi mokrimi
spolzkimi listi
sem pobrala
svoje ime iz
tal in si ga
zapisala na čelo

nositi svoje ime
v jeseni
polni navdiha

PROČELJE

nositi svoje ime
i dva sveta
ili više svetova
u mojoj glavi
gordijski prepletene
u čvor koji
više niko
ne može otpetljati

nositi svoje ime
u dugoj koloni
podignutih kišobrana
misli i ljudi
koji se gube
među kišnim
kapima

negde tamo među
onim mokrim
klizavim lišćem
iščupala sam
svoje ime iz
tla i
zapisala ga sebi na čelo

nositi svoje ime
u jeseni
punoj nadahnuća

BOG

moj bog je ateist
in nosi dreade.
Včasih ga vidim,
ko se pelje s kolesom
in vedno se mi nasmehne.

BOG

Moj bog je ateista
i nosi dredove.
Ponekad ga vidim
kada vozi bicikl
i uvek mi se osmehne.



Bojana Rodić, 1983.
Beograd, Srbija

ISPOD KAPUTA

Došla je zima.

Odlično vreme da se
promrzlim prstima
na pobeelim prozorima
gradskih autobusa
grebuckaju neke
polovične istine.

Vladimir Lazić, 1981.

Beograd, Srbija

POJEDI GA DO KRAJA

Rintao sam ceo dan. Radim na gradilištu. Bilo kom gradilištu, samo da hoće da daju kintu. Prenosim džakove, lopatam, guram kolica, umem i na mešalici da radim. Nije neka mudrost, samo kad naučiš. Sad sam kod vojske, oni stalno dižu stanove. Momci obično kažu: „Vidiš, mamu mu jebem, koliko smo ovih zgradurina digli, a nikad nećemo dobiti neki stančić”. Jebiga, kažem. U stvari i ne razmišljam nešto o tome. Ako počnem da mislim sjebaću se. Koji će mi to. Ljudi polude ako previše misle. Obese se, skaću s mostova. Moj pokojni čale, umro je od kapi, previše pića, imao je običaj da kaže: „Život je govno, moj Mićo, jeste, govno je, al' kad si ga već naćeo, budi muško, pojedi ga do kraja.” Tu je bio u pravu. Umoriš se, evo meni je tri'es' pet, imam još tol'ko bar, ali moraš da guraš dalje, nema tu šta da mudruješ.

Završili smo sa šljakom za danas, Zoki se uzvrteo da idemo u grad, u lov na ženske; on je stalno željan pičke. Priča kako je jebao neke silne ribetine. Niko mu ne veruje ali, eto, svi ga slušaju i smeju se, zanimljivo priča. Ja umoran ko pas, al' on navalio, ajde, ajde, i ja rek'o ajde. Sad se spremamo, svako u svojoj baraci. U barakama spavamo, tako je lakše, to plaća firma, a i nisi sam, imaš društvo. Brijem se, zarasto sam; 'oće to kad samo radiš, spavaš, radiš, spavaš i nigde ne izlaziš. Stavljam žele na kosu, pravim razdeljak sa strane, niko od klinaca više ne nosi tako, al' meni se sviđa.

Proredila mi se kosa, primećujem, na temenu i napred. Nije se više u cvetu mladosti, al' se ne osećam ni ko starac. Možda ponekad.

Neko lupa na vrata i ulazi. Zoki, ko bi drugi.

– Jesi li spreman, jebač? – zvera po baraci, kao da bi se tu mogla kriti neka ženska, ispod kreveta možda, ili iza drvenog čiviluka.

– Sačekaj malo.

– Vidi ga, a, al' se sređuješ ko mlada.

Rešio si da umочиš večeras, je l' da? A, a?

Nasmejem se. Završavam brijanje i češljanje i oblačim košulju, cipele, vruće je za jaknu. Zoki me požuruje. 'Ajmo, kažem i mi krećemo. Izlazimo iz žicom ograđenog gradilišta i cipele mi se malo isprašnjave od šuta i krša preko kojeg gazimo. Brišem ih o pantalone.

– Jesi li poneo pare? – pita me.

– Jesam – potapšem zadnji džep na farmerkama.

– Gde ćemo? – pitam ga.

– Idemo na jedan splav. Tu se jebu ko ljudi. Klinke ti puše pred svima, 'leba mi. Ne veruješ? Očiju mi!

Ne verujem mu, naravno, 'al ne bi bilo loše kad bi stvarno bilo tako. Zamišljam to sve vreme dok putujemo do Novog Beograda. Malo mi se digo. Samo mi se ne sviđa ono „pred svima“. A i ne verujem mu to, laže sigurno. Ovo ostalo može i da bude istina. Otkud znam, ne idem ja po splavovima. Možda je to noćni klub, pa se kurve krešu s tobom. To je već logično. Više bih voleo da nije.

Zoki nešto priča. Kao jebao je neku udatu pa zamalo nagrabusio jer se muž vratio ranije s posla. Ne slušam ga i klimam mu glavom. Da

možete da ga vidite ni vi mu ne biste poklanjali previše pažnje. Nizak, podebeo, ima oko četr'es'. Ostao mu je samo pojas čuperaka oko čele, teme mu se sija od znoja. Košulju je raskopčao i izbacio dlake i zlatni lančić. Priča samo o pičkama i jebanju i stalno traži da mu odobravaš. – Pa je l' nije? Je l' tako? A? M?

Mislim da ga žene obilaze u širokom luku. S njima moraš fino, izokola, a ne krk pa odma' u gaće. Tako bar ja mislim.

Dolazimo pred splav, odmah ispod mosta, beo je i ima plavo ispisano ime „Olimpija“, mislim. Više volim kafane. Al' tamo ti ne puše pred svima.

Prelazimo preko mostića, voda je opala, lepo se ispod vidi mulj i krš koji su neke barabe pobacale. Da l' bacaju tako i po svojoj kući? Ne verujem.

Na ulazu stoje neki ošišani momci, dvojica, misle da su šmekeri, preteresaju prvo Zokija pa mene. Sve se mislim, onog koji će da unese pištolj ni ne smeš da pretresaš, mamicu ti balavu. Gledaju me nakurčeno, gledam i ja njih. Ulazimo u mrak, muzika trešti i šarena svetla sevaju sa plafona. Koji ćemo mi đavo ovde? Pokušavam da u gomili vidim ima li neko da kleči, al' ništa ne vidim.

– Mićo, 'ajmo do šanka! Odande se najbolje vidi! – dere se Zoki.

Penjemo se uz stepenice koje su na metar od ulaza i stajemo uz šank. Gužva je. Zoki naručuje dva piva. Ko zna koliko li košta, već su nas na ulazu odrali. Kucamo se, natežemo muški i gledamo gomilu. Oči mi se već malo privikle na ovo sevanje. Neka besna muzika dere se iz zvučnika i svi igraju i lome se. Ne bi ti ja mogo tako.

Niko se ne jebe, to vidim odmah, lupa Zoki po običaju, al' ima dobrih, sve u minićima. Vruće je, oznojile se. I ja sam se oznojio, iako samo stojim, kako li je njima. Osvrnem se na Zokija, vidim smeši mu se brk, a u očima mu seks. Zamišlja ih gole, prosto možeš da namirišeš. I on se oznojio. Sija mu se glava. Izgleda kao manijak. Merka, ne skida oči sa butki, sisa i guzova.

Pijemo tako deset-petnaes' minuta, a onda neka mala prilazi šanku i traži piće. Dobra je. Zateruje kosu i briše znoj sa čela dok čeka. Konobar dolazi sa sokom i ona podiže torbicu, ali se odnekle pojavljuje Zokijeva ruka s parama. – Ja ću, u redu je – kaže i pruža ih. Mala izgleda zbunjeno samo trenutak. Pogleda malog debelog ćelavog koji bi da joj plati piće i sve joj odmah bi jasno. Takvi ne keširaju za džabe. Vadi pare iz torbice i plaća. Zokijeva ruka visi u vazduhu. Mala se okreće da ode, a Zoki se naginje i kaže joj nešto. Ova ga ne zarezuje ni tri posto već samo ode kod drugarica. On vraća pare u novčanik i namiguje mi. Nije nimalo uzdrman, smeši se i dalje. On se nikad ne sjebe. Prođe još neko vreme, pijemo treću turu, sve mi se manje sviđa ovo mesto, nismo mi za ovo. Klinci i ribice uživaju. Nas niko ni da pogleda. Taman 'oću Zokiju da kažem da se čistimo, kad vidim on priča s nekom ženskom. Mala grob, al' se utešla. Zoki se kezi ko vuk u toru i nešto joj priča. Ona se smeje. Naručujem još jedno pivo - sva su nula tri'es' tri, dečja, i pijuckam ga par minuta. Onda sabijem ostatak u jednom cugu i odem do Zokija koji je već obgrlio njen struk. – Zoki, odo ja – vičem da bi me čuo. Pokazujem palcem preko ramena. On oće da ostanem, al'

ja odmahnem. Idem! Mahne mi i ja se okrenem. Izađem sa splava i krenem polako peške. Nebo se namršilo, spustilo se, ne vide se zvezde i baš bi voleo da pljusne po meni, al' ono ništa ne preduzima, čuti i tmura se. Tako i ja.

Hodam preko mosta, ruke mi vise i ništa se ne dešava, a onda čujem kako neko trči i viče. Zoki! Još je znojaviji i psuje na sav glas, al' dobro šparta. Nisam znao da može. Kažu da su debeli ljudi lakonogi. Živa istina, izgleda.

Stiže me dahćući ko pašče i sve se osvrće. Iza nema nikog.

– Šta je? – pitam ga.

– Ma kurva mala! Jebem mu! – dahće on. – Ajmo. Pričam ti usput. Krenemo. Zoki polako dolazi do daha i psuje povremeno.

– Ko sa decom spava... – počne i ne dovrši.

– Zajebi ove klinke, navući će ti bedu na vrat. Uh.

Dahće još malo i glasno izduvava vazduh na usta.

– Izađemo malo napolje – počne najzad – pričamo ovo ono, znaš već. Ja nju oko struka, ništa ona. Pričam joj, lažem, mažem, a ruku malo niže. Promeškolji se ona. Još malo pričam pa za dupe. Skloni mi ruku. Nema veze. Pričam pa probam opet. Ona opet skloni. A znam da 'oće. Reko' jebem li ti i stisnem je, pa za sisu. Ona počne da vrišti, a oni pederi sa ulaza pojure. Ja šta ću drugo nego džada. Izgleda da su odustali, nema ih – osvrne se još jednom.

– Jebi ga – kažem ja.

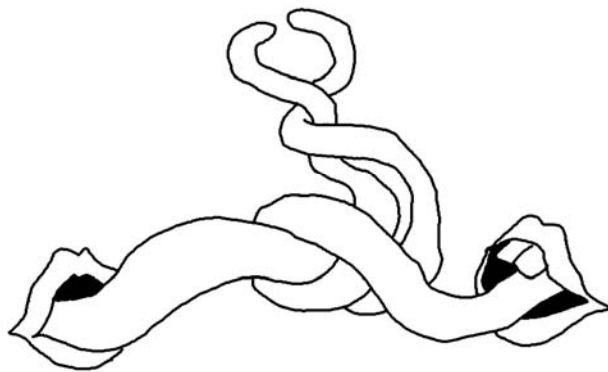
– Vala baš jebi ga. Tamo više nećemo svrtati.

Složim se. I tako nastavimo da hodamo, čuteći. Ni Zokiju valjda više nije do priče.

Mene uhvatilo neko razmišljanje, a znam da ne valja. Znam, ali šta ću. Ne mogu a da se ne zapitam gde sam to omašio kad mi je život ovakav. Gde smo to Zoki i ja, svaki na svom putu, pogrešno skrenuli pa sad ne znamo ko smo, šta smo i šta ćemo biti. Verovatno ništa.

I još me jedna stvar kopka, svakim danom me sve jače kljuca. Čale mi je umro na vreme, ne stigoh da ga pitam, a on ne stiže da mi da odgovor. A sve češće mi to pada na pamet.

Ako je život stvarno govno, ko što reče moj mučni otac, zašto bi bio budala i jeo ga. Nek' mi neko na to odgovori, on više ne može.



Jovana Simić, 1984.

Beograd, Srbija

NESTRPLJIVA

Čekam te
dok se stišava graja na pijaci
i niko se više ne cenjka
– tako i ja svoju mladost dajem –
– badava!

Dani su već topliji
i sva treperim
kao zrela voćka na peteljci
– Začas smekšam –
– pašću!
A ispod mene
već zinule svinje...
Bolje misli na to!
Dođi mi pre vetra.

Sara Radojković, 1989.

Beograd, Srbija

PORODIČNO SLAVLJE

Visoki čovek, ušao je u stan automatski razbivši atmosferu „vreme spavanja”. Ušao je u sobu starije ćerke, koja je predstavljala njegovog fizičkog klona. Oboje su mršavi, visoki, večito čupavi i izgubljeni u vremenu i prostoru. Pogledao je kako sklupčana čita neku knjigu, sluša muziku na diskmenu i klata se napred, nazad... Usudio se da je povrati u realnost. Rekao je samo: „Ajde Sarka pokret”, i ona je ravnodušno krenula da se sprema nedeleći njegov entuzijazam. Oni psihički nisu isti, ili možda jesu samo ih godine iskustva, odnosno neiskustva, sprečavaju da se slože u nekim stvarima. Međutim, njima ne treba mnogo da razumeju jedno drugo, omanji razgovor, nekoliko reči, ponekad samo pogled. On je njen taja, plavooki štićenički nastrojen jarčić, koji će uskoro shvatiti da neće moći uvek da je zaštiti, moraće da je pusti da lupi glavom u zid. Ona je za njega malo goluždravo pače, i dalje je vidi kao tek izleglo stvorenjce koje mu je nekad stalo na dlan. Teško je prihvatiti vreme, teško je priznati da ona više nije mala. U drugoj sobi zatekao je svoje najmlađe pače koje su svi razmazili, pa i dalje ima pravo na povremene izlive besa. Kada joj je rekao da se spremi ona je samo demonstrativno bacila svoj gimnastičarski obruč, krenuvši da se oblači. Uskoro je cela trojka bila na vratima polazući račune majci, koja je zbog zdravstvenih razloga odbila da ide na rođendan jednog osamdesetogodišnjeg

čoveka, kome nije ni do čega. Tako da ona tu polako nestaje iz priče. Srđan je vozio ozbiljno i pomalo manijački, dok su dva pačeta bila utovarena pozadi gledajući kroz prozor. I po hiljaditi put u glavi su bila ista pitanja, koja se uvek stvore kada izađu iz Beograda, prešavši Pančevački most. To su pitanja koja se stvore istovremeno sa vojvođanskim ravnicama. Usput su pokupili Nadicu, ona je strina Sare i Dore. Prava žena, koja obožava dopadljivo oblačenje, mašnice i broševe mišića od cirkona na reveru slatkih sakočića. Tipična žena sa tipičnim problemima, dijetama, farbama za kosu, problemima na poslu, kuvarskim receptima... Tako je sada problematična golf dvojka ušla u Pančevo prevozeći četiri različite generacije, osobe, rezone. U glavama starijih osoba bile su uspomene na grad u kojem su proživljene određene godine, u glavama podmladaka bilo je: „Uopšte ne kapiram kako ljudi žive ovde, glavno saobraćajno sredstvo im je bicikl. Autobusi idu kao antibiotik, na šest sati.” Za par trenutaka prolazili su kroz hodnik jedne od zgrada pančevačkog Koteža. Sara je pogledala u sanduče na kome piše „Radojković“, setivši se bakine priče koja sleduje posle svakog letovanja. „A baka svaki dan otvara sanduče ne bi li pronašla razglednicu od njenih unučića.“ Ding, dong, oteglo se zvono koje se odavno nije čulo. Vrata je otvorio čovek od koga je počeo lanac visokih koščatih. Srđanu i Sari stvorila se slika budućnosti pred očima. U pozadini se čulo bakino „Pa gde su moji gosti”. Usledilo je par dugih pucketavih poljubaca, mccc... Slavljeniku je čestitan tek osamdeseti rođendan, pretvarajući se da je to nešto mnogo

dobro i da ni slučajno ne vodi ka odbrojavanju dana kada će kraj pokucati na vrata. On je to primio ravnodušno, kao i sve ostalo. Baka je odmah postavila goste za sto, koji kao da su došli iz sirotišta pa jedva čekaju da jedu. Usledilo je par klasičnih razgovora odnosno monologa: „Znam da nije mnogo ali eto Baka spremila koliko je mogla žao joj je što ne može više ali: boli me kičma, trne mi ruka, dedu bole noge, nema zube...” Kako to Sara zove, povest porodičnih bolesti u samo tri toma. Za par trenutaka su svi bili siti a razgovori pomalo izlizani, kao i dedin osmeh koji kao da je visio na poslednjem končiću. Starost je gadna stvar, saznanje da te sopstveno telo izdaje, dokaz da vreme pretrčava preko tebe izbacivši te iz igre, stavlja te u položaj da više ne razumeš. Osećaj nemoći u svakom pokušaju za svetle trenutke, prosto je groteskan. Sedeći tako za stolom šest osoba u glavama je vrtelo svoje filmove. Dora je crtala nešto na papiru kako bi njeni baka i deka imali nešto njeno, nešto čime će se hvaliti komšijama. „Jao, da znate kako je samo talentovana ta mala, a lepa kao lutkica”. Sara je pokušavala da bude u toku, da podgreje atmosferu, a u njoj su naravno ključali neki drugi kako bi njena mama rekla pubertetski problemi. Bilo kako bilo, bili su njeni i nije ih smatrala bezazlenim, smatrala ih je kao oznake na putu. Nadica i Srđan diskutovali su o nekim stvarima za odrasle. Za Saru totalno besmislene. Baka je gledala u sto na kome se nalazi korišćeno posuđe. Uzima čašu i doliva sebi lepo crno vino. Deda gleda svoju stariju unuku kako ne prestaje da doliva vino, i seća se sebe u mlađim danima, samo je prokomentarisao: „Pazi se tako počinje”. Baka

i Sara nisu pile, one su samo imale nameru da malo razdrmaju atmosferu, uz malu pomoć. Baka je rešila da ovo ne postane još jedan od uobičajenih i na smrt dosadnih dana (na smrt dosadnih jer vreme ne dopušta drugačije). Uključila je stari tranzistor, a stare kafanske pesme krenule su da se nižu. Baka je šaljivo lupila rukom u sto i rekla je: „Idemo!” Sara joj je pomogla tako što se ubrzo čuo razdragani duet kako peva: „Krčmarice sad vino natoči da pijemo...” A odmah zatim: „Uzmi sve što ti život pruža, danas cvet, sutra uvela ruža...” Više nije bilo u jednoj sobi više filmova, misija je uspela, centar dešavanja se vratio u skroman stan dva starca. Okolni likovi nisu se pridružili u pevanju, ali to im je makar na kratko stavilo osmehe na lice, gledajući jednu nacirkanu baku i devojčicu-devojku (šta li je već) kako se gube. Sada se i ovaj skup, tačnije događaj, mogao nazvati proslavom. Baka je usput konstatovala kako su tekstovi pesama dobri, dok je njena koleginica, loša pevačica, imala drugačije mišljenje. Međutim, Sara je shvatila čemu toliki značaj tih pesama kod njene bake. Jednostavno, njen život sveo se na nekoliko kafanskih pesama, to je ono što je ostalo. Tako i obično biva, život se na kraju svede na nekoliko prostih narodnih pesama. Sve one filozofije, i silne knjige na njegovom kraju postaju besmislene. Sve što ostaje jeste: „Uzmi sve što ti život pruža.” Na kraju ostaje prazna vinska čaša i tranzistor koji će prestati da svira kad to odluči jedna stara izborana ruka. Na kraju ostaju samo mala porodična slavlja.

Miloš Đuričić, 1980.

Loznica, Srbija

NEBO

Sećam se te tople, zvezdane noći
Tih zvezda i cvrčaka u daljini
I pijanog ćala
I zveketa
Kašika
Viljušaka
Noževa
Koji je istresao kroz prozor.
Nebo beše u travi
Tu, pod prozorom kuhinje
Sa bezbroj rostfraj zvezda
I mrtvim cvrčkom pod njima.



Gordana Ristevska, 1984.

Kikinda, Srbija

POSLEDNJI LET ZA TUĐI GRAD

Leđa svemu okrećem.

Gubim.

Pretvori hrabrost

u iznemoglost.

Vrati osmeh

onom ko ga

u redu čeka.

Vrati snovima

prljave kofere

da sami pokupe

mokre košulje

i plesnjive haljine sa

dna sobe hotelske.

Nadija Rebronja, 1982.

Novi Pazar, Srbija

Da li ću ikada
Sresti čovjeka
Koji nikad nije
Jeo jabuke
Ni mirisao
Vlažno lišće;
Koji nikad nije
Obrisao rosu
Sa hrapave kore drveta,
Nikad nije spavao
Ni sanjao,
Nije živjeo ni na jednoj
Od četiri strane svijeta,
Koji ne postoji,
Samo voli?
Da li ću ikada
Ja biti on?

Bojan Maksimović, 1981.

Beograd, Srbija

Silazi jutro
Duh poretka malih stvari
Svetlosti okupljanja
Još ima košmara u porama
Tame u temenu
I sve čvrsto stoji do ponoćne oluje.

ČEKANA REČ

Svi bi obrazi brideli
Da na naselja bogova
Zaluta jedna reč
Oluja će razneti jutro
Čovek se neće probuditi
Kao onog dana kad pališe šume
Kasno je za ponovno vraćanje vida
Zidovima teskobne kuće

Plodovi prećutkuju
Malo rastojanje
Promaje riju teme
Skriiveni je potkazan
Sva lica gube uši
Samo se vreme ugrađuje u zidove.

Tatjana Ristić, 1990.

Pančevo, Srbija

MALENA

Izviruje iz kreveta. Gleda u pod. Ne vidi zmiје
od sinoć.

Izviruje iz ormana. Stavlja hulahopke na glavu.
Misli da je zec.

Izviruje iza vrata. Vidi stepenice. Smejući se
pada.

Izviruje u dnevnu sobu. Sto ima noge. A gde su
mu ruke.

Izviruje iza stola. Gađa televizor. Bambi ne
izlazi.

Izviruje iza fotelje. Spazi lampu bez sijalice.
Gura prst.

Izviruje na terasu. Jutro je. I ceo svet je pred
njom.



Aleksandar Semakin, 1983.

Vrbas, Srbija

SLIKA

Čudni neki vidici
opisuju nas

Našim očima rečeno

Kao da i sada zboriš
na staroslovenskom
Kažeš putešestvija
i već smo tamo

Među nedoraslim
stablima
prezrelog suncokreta
Na paorskom drumu
što vodi u jesen

Zanjišu se topole kojih
nema

Ogledamo se u jutru
prvorođenog dana
Svega što smo mogli
nema

Najposle na toj slici
nema ni nas

Našim očima rečeno.

Daniel Radočaj, 1976.

Pula, Hrvatska

*MISLIM DA SE NAS DVOJE
POKATKAD SA VRŠENO
NADOPUNJAVAMO*

Nju sam smatrao upoznatom, dok nije za jednom od obilnijih nedjeljnih večera nagnula dokrajčenu teglicu cikle, kako bi iz nje ispila preostali sok.

- Pobogu, gdje nestade tvoja ženstvenost? – komentirao sam zatečen.
- Ja po tebi više ne bi trebala ni jesti! – branila se.
- Opet pokušavaš izvrnuti moje riječi! – burno sam reagirao na besmisleni izjavu.
- Samo me prizor malčice zagolicao. Ono, nježna krhka ručica, obujmila litrenu teglu ciklinog soka...
- Tebe previše toga zagolica, kada sam ja u pitanju!
- Možda i imaš pravo... – dodao sam revoltiran.
- Uбудuće ću šutjeti.

Već nakon nekoliko minuta međusobnog ignoriranja, počela je provokativno srkati iz nje. Suzdržavao sam se ikakvih komentara, sve dok jačina srkanja nije postala nepodnošljivom.

- Dobro, izludi me! – izderao sam se, odloživši pribor za jelo.
- Zašto to kažeš? – nastavila je s provokacijom.
- Zar ni srkanje nije ženstveno?

- Moram ti priznati da meni, na žalost, i nije!
– A što je tebi ženstveno, gospodine mladi? –
trudila se što je više mogla rastegnuti svaku
izgovorenu riječ
– Jesam li ti sada ženstvena? – upitala je
uzdižući svoj mali prst, kao što to obično čine
one engleske plemkinje dok ispijaju
poslijepodnevni čaj u vrtu, od ostalih kojim je
držala teglicu.
– Evo ti nešto ženstveno! – odbrusio sam,
prdnuvši na glas.
– Stoko odvratna! – složila je grimasu
zgražanja. – Barem dok jedemo se suzdrži.
– Ja jedem, ti, srećo, srćeš! – ispravih je.
– Svejedno, za stolom sam!

Ipak sam se suzdržao. Nevoljko. Dok se nismo
odmaknuli od stola i sjeli pred televiziju.

- Prrrrrrrrrrd!
– Stoko!
– Prrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrd...

Ona navodno ne prdi. Čak kaže kako
žene to u biti i ne čine. Priznajem, ja ju nisam
nikada čuo. Dobro, jednom, eventualno dva
puta, kad više nije izdržala potiskivati
nakupljeni zrak u debelom crijevu, pa je
pokušaj da to učini inkognito, prošao
neuspjelim. No, kako bih sačuvao njenu
nevinost, u tom, smislu, prešutio sam svoja
neminovna opažanja. Za razliku od nje, ja sam
tu vještinu priveo vrhuncu. Kako ona kaže,
nažalost i na njenu štetu. Naime, ne krijem
razvijenu sposobnost, (ja bih to nazvao i
darom) da uhvatim prdac i ispustim joj ga pod
nos...

– Smrdi! – graknula je, pokušavajući se rukama domoći svježeg zraka. – Smrdi po trulim jajima...

– Nemoguće... – odvratih smireno. – Jaja nismo jeli mjesecima...

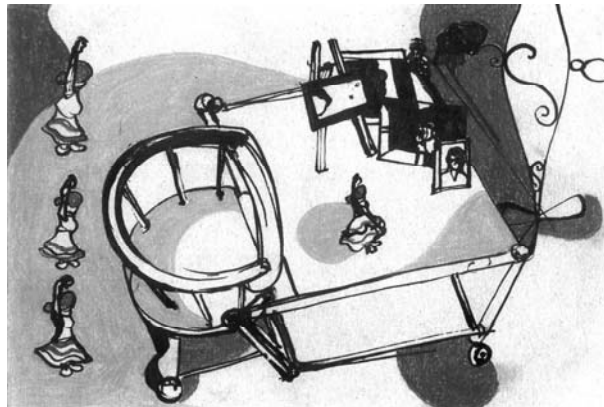
– Svejedno, smrdi tako grozno! Nemoj to učiniti nikada više, molim te... – rekla je gadljivo.

Potom je osvetnički dohvatila svoju nesuđenu teglicu i počela s njom paradirati dnevnim boravkom, rabeći pokrete koje sam trebao percipirati manekenskim, po imaginarnoj modnoj pisti, između mene i sinoćnje reprize dobrog dokumentarca...

– Laka ti noć, ciklo! – obratio sam joj se poraženo, i krenuo napokon na počinak.

– Neka je laka i tebi, prdonja! – odvrtila je pobjedonosno.

Mislim da se nas dvoje, pokatkad, savršeno nadopunjavamo...



Boris Stanić, 1984.

Pančevo, Srbija

Kec

rasklimana sedišta

našeg starog keca

rezervoar pun do vrha

i grohot motora.

idem večeras

daleko iznad grada

da pronađem mesec.

bajalica

protiv bradavica.

sveža crvena farba

i novi retrovizori

ali to je i dalje

stari tromi kec.

on me nosi daleko, daleko

iza granice,

visoko iznad škole

doma zdravlja

i železnicke stanice.

vidim ponoćni voz

i hiljadu zvezda

i pospane ulične svetiljke

i krov tvoje kuće.

nad rekom je magla

i mrak

mrak u groblju

i u kućama

i svi duhovi spavaju.

Branko Jokić, 1984.

Beograd, Srbija

PARK

Sedimo na klupi daleko od drveća.
Odavde pogled puca skoro na ceo grad.
Mutan grad. Sjeban grad. Sunce prži, ali me u
isto vreme hladi vetar koji
ovde neprekidno duva. Oko glave mi se
vrzmaju ose i mušice. U daljini ječi
pesma neke pijane budale. Ne razumem reči ali
mi se melodija stvarno dopada.

Keva prevrće očima. Dva cigančića dolaze i
traže neki dinar kume. Nemam.

Imam, al' nemam. Dajem im pola flaše soka
kojim sam tako pogubno uticao na
duhovno i telesno zdravlje mladih osinjih
naraštaja. Nekoliko metara dalje,
tera ih neka osušena ženica sa ljutom crtom
umesto usta.

– Maaarš! Čistim ovde celo jutro, samo ste mi
još vi falili da prljate tu...

Spuštam pogled među travu i vidim
špric bez igle. Mrave narkomane. Rovce
dijabetičare. Iz druge daljine čujem ciku
debelih žena. Ne dižem pogled.

Keva ponovo prevrće očima. Ustajem. Lep
osećaj krvi kroz utrnule noge. Malo
dalje od klupe, kurton privezan za stabljiku
ruže.

– Idem do ortaka. Tu je blizu, odmah se
vraćam.

– Važi. Čekam te ovde.

Skakućem skoro veselo. Malo po
betonu, malo po travi, malčice po cveću, pa

opet po betonu. Gledam i ljude. Slike. Ozbiljnu decu i nasmejane starce, fudbalske lopte, srca i automobile, sve ledene slike i figurice. Na jednoj od klupa sedi uplakan stariji par. Par sekundi kasnije, stižem i do ortaka. Jedan od mangupa koji znaju da se nameste, i sada leži i kulira u hladu breze. Nisam prvi koji ga posećuje. Smrdi na pivo i brlju i vidim da nije ni prestajao da pije otkako je došao. Ima jedna vrsta lepog belog šljunka koji viđam samo i jedino ovde. Sija se na suncu, ali je dripac i tu lepu sličicu morao da sjebe zabadanjem pikavaca među kamenje... Da ga ne znam, ne bih znao kako se živi. Gleda me i kapira. Gledam ga i... izgledam kao da kapiram. Filmski trenutak.

– Vidimo se majstore.

Gleda kroz mene i puši ugašenu cigaru. Alkos. Majstor. Pored nas, neko derište zaglaba neku hranu smotanu u papir. Ne znam šta je, ali ne smrdi pa mi nešto i ne smeta. Vraćam se kod keve. Deca više nisu ozbiljna. Smejulje se i sijaju posle pljuska koji je posle pet minuta pobegao od sunca.

– Jesi lud, bre, što nisi uzeo kišobran?

– Jesam.

– Šta jesi? Gde ti je?

– Jesam lud.

Kezim se. Lepo je na groblju.



Silvana Jovanova, 1981.

Skopje, Makedonija

*ОБИД ЗА ОПИС НА ЕДНО
УБИСТВО*

Толку многу му зборуваа за убиства што на крајот реши да создаде свое. Лично, вистински длабоко, толку различно од сите други. За почеток ги отфрли сите дотогаш слушнати и видени. Неговото убиство требаше да биде такво што писателите ќе измислат нов збор за да го опишат, а уметниците ќе создадат нов правец за да ја објаснат неговата уметничка суштина.

Кога имаше само осум години се криеше под скалите во дневната соба и ги слушаше пријателките на мајка му како ги прераскажуваат црните хроники од весниците. Во здодевните попладневни часови, покрај чајот и колачите тие не пропуштаа да ги опишат што е можно подетално и посурово сцените во кои нечија глава е отсечена, нечиј стомак е распоран и сл. Нивните лица се натпреваруваа која ќе направи позгрозена гримаса, но под тој израз на одбивност се чувствуваше задоволство од вештината на раскажување, добрата информираност, длабокото познавање на психологијата ... Ги мразеше нивната суета и самоувереност. Го сакаше светот што тие го создадоа за него. Надреален, недопирлив, надвор од границите на разумот, на она што е добро, прифатено, исправно. Бшће тоа моћен свет!

POKUŠAJ OPISA JEDNOG UBISTVA

Toliko mnogo su mu pričali o ubistvima tako da je na kraju rešio da stvori svoje. Lično, istinski duboko, toliko različito od svih drugih. Za početak je odbacio sva koja su viđena do tada i o kojima se išta čulo. Njegovo ubistvo je trebalo da bude takvo za koje će pisci morati da izmisle novu reč da bi ga opisali, a umetnici će stvoriti nov pravac da bi objasnili njegovu umetničku suštinu.

Kada je imao samo osam godina krio se ispod stepenica koje su vodile u dnevnu sobu i slušao majčine prijateljice kako prepričavaju događaje iz novinske crne hronike. U dosadnim popodnevnim satima, uz čaj i kolače, nisu propuštale da opišu detaljne i surove scene u kojima je nekome odsečena glava, nekome rasporen stomak i tome slično. Njihova lica su se naprezala koje će napraviti grozniju grimasu, ali ispod tog izraza odbojnosti osećalo se zadovoljstvo nad veštinom pripovedanja, dobrom informisanošću, dubokim poznavanjem psihologije ... Prezirao je njihovu sujetu i samouverenost. Voleo je svet koji su stvorile za njega. Nadrealan, nedodirljiv svet, izvan granica razuma, onoga što je dobro, prihvaćeno, ispravno. Beše to moćan svet!

На седумнаесет години за прв пат се вљуби во девојка која не читаше црна хроника и не знаеше да ракува со нож. Помисли дека ја има привилегијата да живее помеѓу човековата заборавена врска со небото и неговата толку блиска, животинска, вродена суровост. Му се чинеше дека може да избира.

Еден убав, сончев ден , како што обично бива во најдобрите сценарија на животот, додека гледаше во нејзините очи, мирни како летни облаци посака да и ја покаже возбудата на телото кога е соочено со смртта. Ја поведе по работ на карпите и држејќи ја за рака уживаше во нејзиното згрчено лице и во помислата дека нејзиниот живот е во неговите раце. Колку беше навистина моћен.

Утредента тетките во салонот не престануваа да зборуваат за несреќниот случај во кој животот го изгубила една девојка. Само тој скриен под скалите знаеше дека несреќната ја предизвика неговата невнимателност, неговата обземаеност со сопствената моћ. Не почувствува ништо.

На дваесет и три години ги прочита сите дела на Достоевски, сите мистерии на Агата Кристи, Толстој, Лермонтов, Буковски изгледа 236 филма од различни жанри...И повторно сите му зборуваа за убиства. Умираа ликовите во делата , заради ефектот што сака да го постигне писателот. Умираа актерите, заради успехот на филмот. Ако беше хорор се подразбираше дека сите треба да се убијат. И тука немаше ништо необично и неразумно. Ако беше акционен филм мораше да умрат лошите момци за да победи доброто над злото.

Sa sedamnaest godina prvi put se zaljubio u devojkicu koja nije čitala crnu hroniku i nije znala da rukuje nožem. Pomislio je da ima privilegiju da živi između čovekove zaboravljene veze sa nebom i njegove toliko bliske, životinjske, urođene surovosti. Činilo mu se da može da bira.

Jednog lepog, sunčanog dana, kao što to obično biva u najboljim životnim scenarijima, dok je gledao u njene oči, mirne kao letnji oblaci, požele da joj otkrije uzbuđenje tela koje je suočeno sa smrću. Poveo ju je ka ivici stene i držeći je za ruku uživao je u njenom zgrčenom licu i pomislio da je njen život u njegovim rukama. Da je zaista moćan.

Sutradan tetke u salonu ne prestajale da pričaju o nesrećnom slučaju u kome je život izgubila jedna devojkica. Samo je on, sakriven ispod stepenica, znao da je nesreća bila izazvana njegovom nepažnjom, njegovom obuzetošću sopstvenom moći. Nije osećao ništa.

U dvadeset i trećoj godini je već bio pročitao sva dela Dostojevskog, sve misterije Agate Kristi, Tolstoja, Ljermontova, Bukovskog... odgledao je 236 filmova različitog žanra... I opet su svi govorili o ubistvima. Umirali su likovi u delima, zbog efekta koji je pisac želeo da postigne. Umirali su glumci, zbog uspeha filma. Ako je bio u pitanju horor, podrazumevalo se da svi treba da se ubijaju. I tu nije bilo ničeg neobičnog i nerazumnog. Ukoliko je bio u pitanju akcioni film, morali su da umru loši momci i da pobedi dobro nad zlim.

Па дури и да беше романтика постоеше некаде во сценариото и несреќното убиство за во очај од загубата да се сфати големината на љубовта. Кутрото, толку презирано и плукано, а толку искористувано убиство кое ја носеше толку извикуваната смрт. Сите филозофски гордо како да се свесни дека ја откриле најголемата суштина гласноговорнички парадираа со паролите дека животот почива во колевката на смртта. Ја славеа, и се покоруваа, се подготвуваа за неа, ја воздигнуваа како најдоброто нешто што може да му се случи на човекот. Никој не зборуваше лошо за мртвците. Полека му стануваше јасно дека човештвото всушност живее за својата смрт. (Не си дозволи да каже – всушност за своето убиство).

Кога наполни дваесет и шест години веќе толку многу му зборуваа за убиства што на крајот реши да создаде свое. Тука беше почетокот. Тоа убиство не смееше да наликува на ниту едно раскажано од тетките во салонот. На ниту едно прочитано во книгите. На ниту едно видено во еден од 236-те филма. Не требаше да се поврзе со љубовта, онаа меѓу љубовниците, зошто тој знаеше дека најдобра лага измислена од адвокатите е убиство од љубов. Не смееше ни да се потпира на зависта, зошто тоа убиство е најстаро и најпознато. Никој веќе не сака да слуша за Каин и Авел. Не е веќе актуелно. Не требаше да има ништо заедничко со татковината, зошто не лага, ами универзална измама беше тврдењето дека некој убил само заради љубов кон татковината. Кога, на било каков начин татковината ни покажала дека и е потребна таква убиствена љубов?

Pa čak i da je ponekad bilo romantike u scenariju, bilo je i nesrećnog ubistva, ne bi li se kroz očajanje zbog gubitka shvatila veličina ljubavi. Jadno, toliko prezirano i pljuvano, a toliko iskorišćavano ubistvo koje je nosilo toliko izvikanu smrt. Svi filozofi, ubeđeni da su otkrili najveću suštinu, glasnogovornički su paradirali parolama da život počiva u kolevci smrti. Slavili su je, pokoravali joj se, pripremali se za nju, uzdizali je kao nešto najbolje što može da se dogodi čoveku. O mrtvacima se nikada nije govorilo ništa loše. Polako mu je postajalo jasno da čovečanstvo, u stvari, živi za svoju smrt. (Nije se usudio da kaže – u stvari, za svoje ubistvo).

Kada je napunio dvadeset i šest godina, već su mu toliko mnogo pričali o ubistvu da je na kraju rešio da stvori svoje. Tu je bio početak. Međutim, ubistvo nije smelo da bude nalik ni jednom koje su pripovedale tetke u salonu. Ni jednom o kome je čitao u knjigama. Ni jednom viđenom u 236 filmova. Nije trebalo da ima veze sa ljubavlju, onom između ljubavnika, zato što je znao da je najbolja laž koju su izmislili advokati ubistvo iz ljubavi. Nije smelo ni da se oslanja na zavist, zato što je to ubistvo najstarije i najpoznatije. Niko više ne želi da sluša o Kainu i Avelju. Nije više aktuelno. Nije trebalo da ima ničeg zajedničkog sa otadžbinom, jer je tvrdnja da je neko ubio samo zbog ljubavi prema otadžbini bila univerzalna obmana, a ne laž. Kada je, na bilo koji način otadžbina pokazala da joj je potrebna takva ubistvena ljubav?

Тоа убиство не требаше да се поврзе со ниту еден идеал, ниту едно чувство, ниту едно оправдување, тоа требаше да биде едноставно, чисто ... совршено!

Не почувствува како умре ноќта за да се роди новиот ден. Толку убиства, а тој не е ни малку блиску до совршеното. Го облече палтото и излезе да го побара на улиците од градот. Тука убиствата извираа на сите страни. Убиените дрвја во парковите, што луѓето ги етикетираа како несреќна смрт. Полека, перверзно убиваните птици, од потребата да се влијае на хармонијата на воздухот. Уште поперверзно убиваните луѓе, со гримаси на апатија и рамнодушност, кои како живи мртвовци чекореа низ градот ... Убиени топки, убиени клупи, мостови, згради, домашни миленичиња, тетратки, книги, автори на книгите во библиотеките или во колективната меморија, библиотеки Но каде е совршеното убиство? Потрагата веќе му се чинеше бесцелна. Почна да чувствува неиздржлива болка во главата. Милион прашања го напаѓаа безмилосно. Какво убиство? Со умисла? Без умисла? Планирано? Случајно? Убиство со штоИ потоа неверојатна помисла – убиство на кого? О, боже! Па да! Кого треба да убие за совршеното убиство да биде совршено? Како не се сети на тоа?! Болката во главата веќе добиваше размери на експлозија. Повеќе не можеше да размислува. Повеќе не постоеше ништо...

To ubistvo nije trebalo da ima veze ni sa jednim idealom, ni sa jednim osećanjem, ni sa jednim opravdanjem, ono je trebalo da bude jednostavno, čisto... savršeno!

Nije osetio kako umire noć da bi se rodio novi dan. Toliko ubistava, ali ni jedno ni malo blizu savršenom. Obukao je kaput i izašao da ga potraži na ulicama grada. Tu su ubistva izvirala sa svih strana. Ubijeno drveće u parkovima, što su ljudi tumačili kao nesrećnu smrt. Polako i perverzno ubijane ptice, iz potrebe da se utiče na harmoniju vazduha. Još perverznije ubijani ljudi, sa grimasama apatije i ravnodušnosti, koji kao živi mrtvaci koračaju kroz grad ... Ubijene lopte, ubijene klupe, mostovi, zgrade, domaće životinje, sveske, knjige, autori knjiga u bibliotekama ili u kolektivnom pamćenju, biblioteke ... Ali, gde je to savršeno ubistvo?

Već mu se činilo da je potraga besciljna. Poče da oseća neizdrživ bol u glavi. Nemilosrdno ga je napadalo milion pitanja. Kakvo ubistvo? Sa smislom? Bez smisla? Planirano? Slučajno? Ubistvo čime... I onda... neverovatna pomisao – ubistvo koga? O, bože! Pa da! Koga treba da ubije da bi savršeno ubistvo bilo savršeno? Kako se nije setio toga?! Bol u glavi dobijao je dimenzije eksplozije. Više nije mogao da razmišlja. Više nije postojalo ništa...

Утредента во сите локални весници одекна сензационална вест. Тетките во салоните не престануваа да ги читаат натписите (бидејќи веќе не умееа да ги раскажат) :

Ацифио артефицијално! Вчера на аголот од 23-та и Источната улица минувачите беа сведоци на разнесувањето на главата на дваесет и шест годишниот Р.К. Не постојат видливи докази за насилна смрт, нема оружје, нема органски или неоргански причинители, нема мотив или нешто друго што би им помогнало на надлежните органи да ја разрешат оваа досега невидена мистерија.

Потресените граѓани за нашиот весник изјавија: Толку млад човек. Убаво граден. Се гледа дека бил добро момче. Ах, колку жалосно! Не, колку само болно и необично? Сигурно го убила некоја тајна организација! Или можеби секта? Ах, каква само смрт?!

Наредниот ден вработените во јавното комунално претпријатие го измија асфалтот од остатоците од идеи и крв. Весникот кој прв ја објави веста се продаде во тираж од 582.000 примероци (што важеше за рекордна продажба во тоа време). По шест месеци локалниот уметник постави изложба со наслов Некрофилиоморбидизам – неразјаснетите мистерии на величествената смрт!

Sutradan u svim lokalnim novinama osvanu senzacionalna vest. Tetke u salonu ne prestajale da čitaju natpise (budući da više nisu umele da ih prepričavaju):

Acifio arteficialno! Juče su prolaznici na uglu 23. i Istočne ulice bili svedoci raznošenja glave dvadesetšestogodišnjeg R. K. Ne postoje vidljivi dokazi za nasilnu smrt, nema oružja, nema organskih ili neorganskih uzročnika, nema motiva ili nečeg drugog što bi pomoglo nadležnim organima da razreše ovu do sada neviđenu misteriju.

Potreseni građani izjavljuju za naše novine: Tako mlad čovek. Lepo građen. Čini se da je bio dobar momak. Ah, kako tužno! Ne, koliko samo bolno i neobično? Sigurno ga je ubila neka tajna organizacija! Ili možda sekta? Ah, kakva samo smrt?!

Sledećeg dana radnici u javnom komunalnom preduzeću oprale asfalt od ostataka ideja i krvi. Novine koje prve objaviše vest prodadoše se u tiražu od 582.000 primeraka (što je u to vreme važilo za rekordnu prodaju). Nakon šest meseci lokalni umetnik postavi izložbu pod naslovom Nekrofiliomorbidezam – nerazjašnjena misterija veličanstvene smrti!

Natalija Gajšek, 1989.
Majšperk, Slovenija

KRIK

Zdi se,
da sem postavljena v življenje,
kot lutka brez baterij
in okoli mene se
vsak trenutek,
vsako sekundo,
prestavljajo slike.

KLIK

KLIK

KLIK

Kot v sanjah,
ko te lovi pošast
in se ne moreš premikati.

In ne gre.
Beg ni mogoč.
In potem si kot Munchova slika.
Z odprtimi usti,
očmi.
Živ obup.
Z glavo stisnjeno med rokami.

KRIK

Čini se
da sam postavljena u život
kao lutka bez baterija
i oko mene
svakog trenutka,
svake sekunde
klize slike.

KLIK

KLIK

KLIK

Kao u snovima
kada te lovi monstrum
i ne možeš da se pomeriš.

I ne ide.
Bekstvo nije moguće.
I onda si kao Munkova slika.
Otvorenih usta,
očiju.
Živi očaj.
Glave stisnute među rukama.

CHARLIJU B.

On je pil,
ker ni imel nič pametnejšega za počet.
In on je kadil,
da ni samo pil.
In ljubil je ženske,
da je čutil še kaj drugega kot praznino.

Ko bom velika ...
Bom počela enako.
Ker on
je zajebal življenje v stilu.

ČARLIJU B.

On je pio,
jer nije imao ništa pametnije da radi.
I on je pušio,
da ne bi samo pio.
I voleo je žene,
da bi osećao još nešto osim praznine.

Kada budem velika ...
Radiću isto.
Jer on je
zajebao život u velikom stilu.



Marta Marek, 1981.

Skopje, Makedonija

*ШТО СЕ СЛУЧУВА КОГА ГО
ЧИТАТЕ ФРЕЈЗЕР*

Просто неверојатно. После едно чудо лоши, долги, кратки, испрекинати и неповрзани соништа и лошо свареното утринско кафе кое ми го дозагорчи почетокот на денот, тргнав на работа. Излегов порано од вообичаено, бидејќи мајка ми, свесно или несвесно, ме избрка од дома со смрдеата на запршка од кромид што ја подготвуваше уште од рано изутрина (МРФФФГГГРРРЈММРРГГ, ова беше пцофката што успеа да процури во тој момент, сега преведена на книжевен јазик). Откако пред нос ми избегаа трите автобуса, по дваесет минутно чекање на следниот автобус, сепак задоцнив на работа и покрај тоа што бев тргнала порано. Крајно изреволтирана, спремна на кавга дури и за најмала ситница, влегувам во автобусот и замислете куриозитет - шоферот ја пуштил „Тхе Унфоргивен“ од Металлица и тоа ја рокнал до даска. Во тој момент злобно ги протрив дланките, бидејќи знаев дека на уште многу луѓе денот од рано сабајле ќе им тргне со нервоза. Не бре, не ве лажам јас, прво навистина почувствував наслада кога ми светна дека увцата навикнати на: „Неко вози мотор, неко вози трактор, ја и моја мала мотокултиватор“ или „Куче лаје, а ја мислим ти си, отишо си, сарму пробао ниси“, денот ќе го започнат со „Тхе Унфоргивен“ и навистина нема никогаш да му го простат ова на шоферот,

ŠTA SE DEŠA VA KADA ČITATE FREJZERA

Prosto neverovatno. Posle nekoliko čudno loših, dugih, kratkih, isprekidanih i nepovezanih snova i loše svarene jutarnje kafe koja mi je zagorčala početak dana, krenuh na posao. Izađoh ranije nego obično, s obzirom da me majka, svesno ili nesvesno, istera iz kuće smradom zaprške od luka, koju je pripremala još od ranog jutra (MRFFFGGRRRJJ-MMRRGG, beše psovka koja je uspela da procuri u tom trenutku, sada prevedena na književni jezik). Pošto su mi pred nosom pobegla tri autobusa, i nakon dvadeset minuta čekanja na sledeći, ipak zakasnih na posao i pored toga što sam poranila. Krajnje revoltirana, spremna na svađu čak i oko najmanje sitnice, uđoh u autobus i, zamislite tu retkost – šofer je pustio „The Unforgiven“ Metalike, i to do daske. U tom trenutku zlobno protrljah dlanove, budući da znam da će i mnogim drugim ljudima dan od ranog jutra početi s nervozom. Ne, bre, ne lažem vas, najpre zaista osetih naslađivanje kada mi sinu da će uvca naviknuta na „Neko vozi motor, neko vozi traktor, ja i moja mala motokultivator“ ili „Kuče laje, a ja mislim ti si, otiš'o si, sarmu probao nisi“, početi dan sa „The Unforgiven“ i da zaista nema nikoga da oprostí vozaču,

а богами и на себе си што порано не слегле од тој автобус. Ма не, да не ме сфатите погрешно, јас не сум љубител на хеви металот, ама, па зошто само јас да сум денес лошо расположена? И така, откако ги погодив сите раскопани сегменти на асфалтот (бидејќи, знаете во Скопје не се градеше волку ни после земјотресот, и не, не ми беше намерата со ова да го пофалам сегашниот градоначалник), по синдромот на Кнез Мишкин, кога пазите нешто да не нацапате, неизбежно го нацапувате, или да ја преформулирам реченицава за да звучи пооптимистички: И така, испречувајќи им се на патот на неколку већепостоечки вирчиња со вода или можеби беше масло од автомобили, не знам, кои одамна си беа заземале место на паркингот пред канцеларијата, конечно, стигнав на работа.

Влегувам во канцеларијата и при тоа го извршувам сето она рутинско “добро утро”: ги палам светлата, разгледувам дали има пропуштено повици, си подготвувам кафе (со помалку грижа на совеста за типичниот македонски почеток на работниот ден), а потоа со часови се нурнувам во компјутерот и се препуштам на долго, бескрупулозно, бескорисно, безидејно, безпотребно, без исав сурфање на интернет, кое во последнава година само ми го доослабна и онака слабиот вид. Сигурно и вам ви е познат оној став што секогаш го користиме како изговор кога не знаеме што точно да правиме со себе и велиме „само малку, колку да утепам време“, а го кажуваме со длабоко потсвесно сознание дека времето не утепува нас.

a bogami ni sebi što je prerano ušao u taj autobus. Ma ne, nemojte me pogrešno shvatiti, nisam ljubiteljka hevi metala, ali, zašto sam samo ja danas loše volje?

I tako, pošto ne zaobiđoh sve one raskopane segmente asfalta (budući da se, znate, u Skoplju ovoliko nije gradilo ni posle zemljotresa, i ne, nije mi bila namera da ovim hvalim trenutnog gradonačelnika), po sindromu Kneza Miškina, kada pazite da ne nagazite na nešto, neizbežno ga nagazite, ili, da preformulišem rečenicu tako da zvuči više optimistično: I tako, susrećući tokom puta nekoliko već postojećih lokvica vode ili je to možda bilo ulje automobila, koji su odavno zauzimali mesto na parkingu ispred zgrade u kojoj sam radila, konačno stigoh na posao.

Ulazim u kancelariju i pri tom obavljam ono rutinsko „dobro jutro“: palim svetla, razgledam da li ima propuštenih poziva, pristavljam kafu, (pomalo sa grižom savesti zbog tipično makedonskog početka radnog dana), a onda se satima udubljujem u kompjuter i prepuštam se dugom, beskrupuloznom, beskorisnom, bezidejnom, bespotrebnom, nemilosrdnom surfanju po internetu, koje mi je u poslednjih godinu dana oslabilo ionako loš vid. Sigurno je i vama poznat onaj stav koji uvek koristimo kao izgovor kada ne znamo šta tačno da uradimo sa sobom i kažemo „samo malo, koliko da ubijem vreme“, a govorimo to sa podsvesnim saznanjem da vreme ne ubija nas.

И така поразена од длабоко всадените егзистенцијалистички манири на веков, станувам да си ги протегнам нозете, кога гледам нешто светка во мојата ногавица. Претпазливо ја посегам раката, бидејќи предметот наликува на запалка, зиппо или копија на зиппо. Просто бев шокирана. Од каде запалка во мојата ногавица, која јас дури и не сум пушач. Најлогично беше да помислам дека се наоѓал на работното биро, од кое без да сетам сум го турнала, а тоа бесшумно паднало токму во мојата ногавица... Набрзо ме напушти логичното расудување, па си велам можеби ќе бидам малку неразумна, ама мора да признаете дека приказните за магии се уште постојат, особено во нашава бајковидна земјичка. Претпоставувате, мора да се работи за некоја современа магија која секако има за цел да ми наштети, знаете кога ќе тргнете од анализа на симболот на огнот и бла, бла, бла... сето тоа поврзано со до пред неколку часа сонуваните кошмари, дефинитивно ме наведе да поверувам во тоа, па дури и толку да се уверам, што потоа ми беше шубе да го фатам предметот со рацете. Со едно чувство на језа го фаќам предметот, зашто сигурно немаше да се шетам со предметот во ногавицата и да ги привлекувам сите љубопитни погледи врз себе, кои беа потенцијално урокливи. Го вадам светкавиот, метален предмет од ногавицата и гледам дека тоа е мемору стицк, ама со скинато синхирче. Е дури сега пребледев, душата ми слезе во петиците. Па зарем е можно, ај кажете вие, овие фрлачиве на магии толку многу да се модернизирале?

I tako, poražena duboko usađenim egzistencijalističkim manirima vekova, počinjem da protežem noge, kada ugledam kako nešto svetluca u mojoj nogavici. Pažljivo pružim ruku, budući da predmet liči na upaljač, zippo ili kopiju zippo upaljača. Prosto sam šokirana. Odakle je zapao u moju nogavicu, kada ja čak i nisam pušač. Najlogičnije je da pomislim da se nalazio na radnom stolu, sa kojeg sam ga ne osetivši gurnula, a onda je bešumno pao tu, u moju nogavicu... Brzo me napušta logično rasuđivanje, pa kažem sebi, možda ću da budem malo nerazumna, ali, morate priznati da još uvek postoje priče o magijama, posebno u našoj bajkovitoj zemljici. Pretpostavljate, mora da je u pitanju neka savremena magija koja svakako ima za cilj da mi naudi, znate, kada pretrnete od analize simbola vatre i bla, bla, bla... Sve to, povezano sa košmarnim snovima od pre nekoliko sati, konačno me navede da poverujem u to, čak toliko da ubedim sebe, da mi postane neprijatno da uhvatim predmet rukama. Ipak to učinim, sa osećanjem jeze, jer sigurno ne bih želela da šetam sa njim u nogavici i da tako privučem na sebe sve ljubopitljive i potencijalno urokljive poglede. Vadim svetlucavi, metalni predmet iz nogavice i vidim da je to memory stick, ali sa pokidanim lančićem. Prebledim, duša mi sklizne u pete. Pa zar je moguće, kažete vi, da ova bacanja čini mogu toliko da se modernizuju?

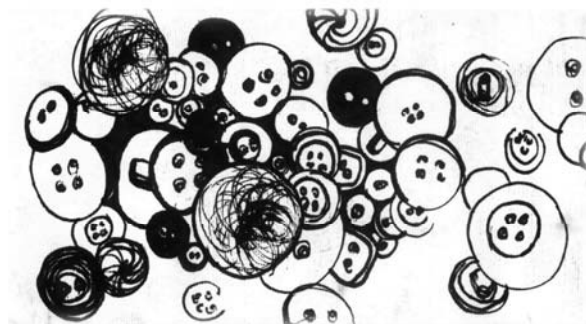
Не можеле да најдат некое обично синхирче, ако веќе тоа им требало за правење магии? Ете, си реков, некој сака да и наштети на мојата четиригодишна сериозна љубовна врска, преку симболот на скинатото синхирче, ама што е пак сега симболиката на мемору стицк-от? Па си реков добро, штом на некого му се давале толку пари за мене да ми направи магија, ќе собирам барем храброст да го удостојам и видам што има на него. Можеби некакви заштрашувачки и заканувачки фотографии кои ја пророкуваат мојата судбина?

Го приклучувам на компјутерот и кога ќе видам: голо бебешко газе, едно слатко мало буце со шеширце за сонце, како се капе во мало гумено базенче и кога ми светна... половина час не можев да престанам да се смеам... Па тоа беше малото на колешката од соседната канцеларија, која утрото ме повика заедно да испиеме по едно кафе. Како не ми текна порано дека можеби е тоа, дека можеби паднало во мојата ногавица од нејзиното работно биро. Туку како сега да и го вратам? Што ќе си помисли пак таа? Дека сум и го украла? Дека сакам да и навлегувам во интимата, во приватниот живот? Дека сум некаков болен воајер? Дека можеби јас нејзе и правам магии? О, глупава јас.

Zar nisu mogli da nađu neki običan lančić, ako im je već bio potreban za magiju? Eto, reko sam sebi, neko želi da naudi mojoj četvorogodišnjoj, ozbiljnoj ljubavnoj vezi, preko simbola pokidanog lančića, ali kakva je onda simbolika memory stick-a? I, tako, reko sam sebi, dobro, pošto se nekome davalo toliko para da baci čini na mene, prikupiću barem hrabrost da ga udostojim i pogledam šta ima na njemu. Možda nekakve zastrašujuće i preteće fotografije koje mi proriču sudbinu? Priključim ga na kompjuter i ima šta da vidim: gola guza bebe, jedna mala slatka buca sa šeširićem, koja se kupala u gumenom bazenčiću, i sine mi... pola sata ne mogu da prestanem da se smejem... Pa to je malo dete koleginice iz susedne kancelarije, koja me je jutros pozvala da zajedno popijemo kafu. Kako je bilo veoma rano, možda je predmet pao u moju nogavicu sa njenog radnog stola.

Ali, kako da joj ga sada vratim? Šta će pomisliti? Da sam ga ukrala? Da želim da ulazim njenu u intimu, u njen privatni život? Da sam nekakav voajer? Da možda ja bacam čini na nju?

O, glupava ja.



Teja Oblak, 1983.

Jesenice, Slovenija

URA VNOTEŽENJE DEŽELE OZ

*America possesses no soul, so technically,
killing this country would not be a crime.*

(iz filma Razdružene države Amerike, Laibach
tour 2004)

Vedno vstopim v pografitano kapsulo vlaka. Nahrbtnik se sesuje na tla, poiščem robec, zvijem ga v dvojno orokavičeni prst in se z njim približam gumbu. Rahel pritisk, vrata se odprejo, pogledam naokrog, nikogar ni videti, in robec se uravnoteži s tlemi.

Deložirala sem ga za Z.P., da bo imela kaj gledati, ko bo čakala vlak iz Zagreba s petinštiridesetminutno zamudo in petim ljudem sporočala „Grejem guzo na peronu“.

Vedno se vsedem na prvi set sedežev blizu vlakovoznika. Namreč hočem biti med prvimi na cilju (t.j. blaženje primankljajov časa).

Začenja razmišljati mehur. Hej!, ga mirim. Na wc smem šele, ko je vlak v vožnji, sprevodnik mi lahko prepove scati. Ižd be CITA PEER. Cut in the act of pissing for ecological and esthetical reason. Ko se vlak aktivira, pa izvoli, odidem na wc in boš pasiven. (Ustreza razmerju moški – ženska).

B.p.

URA VNOTEŽENJE ZEMLJE OZ

America possesses no soul, so technically, killing this country would not be a crime.

(iz filma Razjedinjene Američke Države, Laibach tour 2004)

Uvek uđem u kapsulu voza išaranu grafitima. Ranac padne na pod, potražim maramicu, duplo je obavijem oko prsta i približim prst dugmetu. Blag pritisak, vrata se otvore, osvrnem se naokolo, nema nikoga, i maramica se uravnoteži sa tlom.

Deložiram je ka Z.P., da bi imala u šta da gleda dok bude čekala voz iz Zagreba koji kasni četrdeset i pet minuta, i dok bude obaveštavala petoro ljudi „Grejem guzu na peronu.“

Uvek se smestim na sedište u prvom redu, blizu mašinovođe. Naime, želim da budem među prvima na cilju (tzv. ublažavanje nedostatka vremena).

Počinje da razmišlja mokraćni mehur. Hej!, smirujem ga. U WC smem tek kada voz krene, kondukter može da mi zabrani da piškim. Ižd be CITA PEER. Cut in the act of pissing for ecological and esthetical reason. A kada se voz aktivira, samo izvoli, otići ću u WC, a ti ćeš biti pasivan. (Slično odnosu muškarac – žena). Nema problema.

Posedena sem v kotu v nekoristni smeri vožnje, na konice stolpnic naletavajo snežinke. Pod zadnjo platjo imam zgrnjen časopis in časopis zgrnjen pod nahrbtnik, da se ne pipam sedeža. S pogledom prečim vlake, ki jih grafitarji Zek še niso pokracali. Ponekod uzrem pršenje barve na nosu lokomotive in to je to. Na Jesenicah smo s slikovnim gradivom na kapsulah bolj uravnoteženi zaradi lokalnih umetnikov.

Tito je legenda.

Mahala.

Harlem je naš!

Srp brez kladiva.

In še nastajajo. Na dragih oranžnih, fluorescentno zelenih, roza, modrih stranicah socialističnih blokov, od spredaj na brezplačno obledelih pročeljih.

V Ljubljani pa

Gospod minister, vsaj za evtanazijo nam pustite!

Po grafitih spoznaš mesta.

Vlak štarta, kapsule se premaknejo. Tip na nasprotnem sedežu ima obraz zadrge in povečan občutek za dimenzije. Ogleduje vse. Razen mene, jasno, ker nimam presunljivih dimenzij.

Pričenja snežiti kot pred nekaj dnevi, ko sem se z Jesenic peljala v Ljubljano. Udeležba v klimi je nastala, ko so severni medvedi začeli jesti same sebe. Tudi pri ljudeh naletavam na podobne odzive, zato se izogibam klimatskim spremembam.

Sedim u uglu, u beskorisnom pravcu vožnje, rubove stepenika zasipaju pahulje. Ispod pozadine i ranca sam raširila novine, da ne bih dodirivala sedište. Prelazim pogledom preko vozova koje grafitari Zek još uvek nisu izvrjali. Tu i tamo ugledam prštanje boje na nosu lokomotive, i to je to. U Jesenicama smo više uravnoteženi, zahvaljujući likovnom materijalu lokalnih umetnika.

Tito je legenda.

Mahala.

Harlem je naš!

Srp bez čekića.

A grafiti nastaju li nastaju. Na skupim narandžastim, fluorescentno zelenim, ružičastim, plavim stranama socijalističkih zgrada, i na besplatno izbledelim pročeljima.

A u Ljubljani:

Gospodine ministre, dajte nam barem za eutanaziju!

Po grafitima prepoznaješ gradove.

Voz kreće, kapsule se pomeraju. Tip na sedištu nasuprot mene ima lice kao rajsferšlus i povećan osećaj za dimenzije. Pomno razgleda sve. Osim mene, jasno, jer nemam očaravajuće dimenzije.

Počinje da pada sneg, kao i pre nekoliko dana, kada sam se iz Jesenica vozila u Ljubljanu. Učešće u klimi je nastalo, kada su severni medvedi počeli da jedu jedni druge. Kada su ljudi u pitanju, nailazim na slične reakcije, i zato izbegavam klimatske promene.

Zadruga tip potegne iz torbe dva mobitela in tipka nanju, na vsakega v svoji roki. Potem povleče ven še tretjega, gleda nanj in medtem tipka na prvih dveh. Hej!, Japoncem kradeš izvlečke priročnosti. Oni so postali prvi, ki so zmogli iti čez prehod za pešce, stipkati sporočilo in nikoli pogledati na zaslon.

Privlečem mobitel in kriknem, ko popadajo na tla odrezki moje futuristične plače. Zadruga se skloni, jih pobere s tal in mi jih pomoli. Ne sprejemem, ker so zdaj kužni. Gleda me, vendar jih na koncu položi nazaj na tla. AS NORMAL. Astonishingly, sucker notoriously objected returning me all litter.

Štopam ga. Predstavo z mobiteli zganja dve minuti in nato pospravi vse tri naprave. In si spet ogleduje dimenzije, kaj pa. Toliko v vidnem polju. Kaj procesirajo mobiteli v zaledju torbe, ni znano. Nokia od Srbije do Tokia, ki vmes preči Slovenijo. Zamižim in poudarim glasove, morda mobiteli oddajajo kaj slišnega. Vendar drugo slišno prevlada.

Ugriz in izklesanje kosa jabolka. Pogovor dveh ljudi. (Popravljam jima napačno postavljene vejice in menjujem napačne z-je s s-ji.) Cviljenje koles. Zmečkanje pvc vrečke, premik gumijastega podplata, eklektično plazenje po tirih, udarjanje palice ob tla v ritmu neznane skladbe.

Napol mežiknem, Zadruga umakne oči z mojega pasu, na katerem piše Real copy. Ja, raje se vrni k dimenzijam.

Avtomatska govornica zapoveduje postajo Kranj.

Rajsferšlus-tip izvlači iz torbe dva mobilna telefona i kucka po njima, držeći svakog u po jednoj ruci. A onda izvuče i treći, gleda u njega, dok kucka po prva dva. Hej!, kradeš Japancima ekstrakte priručnosti. Oni su prvi, kojima je pošlo za rukom da istovremeno prelaze preko pešačkog prelaza, kucaju poruku i nikada ne pogledaju u ekran.

Izvučem mobilni i vrisnem kada popadaju na pod bankovni odsecci moje futurističke plate. Rajsferšlus se sagne, pokupi ih sa poda i pruži mi ih. Ne uzimam ih, jer su sada inficirani. Gleda me, ali, na kraju ih ipak vrati natrag na pod. AS NORMAL. Astonishingly, sucker notoriously objected returning me all litter.

Uključim štopericu. Predstavu zvanu „mobilni“ izvodi dva minuta, a onda vrati u torbu sva tri aparata. I opet razgleda dimenzije, nego šta. Toliko toga u vidnom polju. Šta procesuju mobilni u zaleđu torbe, nije poznato. Nokia od Srbije do Tokija, koja u međuvremenu pređe i preko Slovenije. Zažmirim i načuljim uši, možda mobilni emituju nešto zvučno. Ali, ipak prevladaju svi drugi zvukovi.

Ugriz i deljanje komadića jabuke. Razgovor dvoje ljudi. (Ispravljam im pogrešno postavljene zareze i zamenjujem pogrešne z-ove sa s-ima.) Cviljenje točkova. Gužvanje pvc-kese, pomeranje gumenog đona, eklektičko klizanje po šinama, udaranje poluge o tlo, u ritmu nepoznate kompozicije.

Napola zažmurim, Rajsferšlus skloni pogled sa mog kaiša, na kojem piše Real copy. Da, bolje se vrati dimenzijama.

Automatska spikerka zapoveda stanicu Kranj.

Premik listov, nahrbtnik pade na tla, glajenje čela, žvenket ključev, oblačenje plastificirane jakne. Zadruga se začne praskati, sorazmerno z ljudmi, ki izpadajo iz vlaka.

Slišim praskanje po koži, mimo dlak, preko puloverja, preko hlač, nogavic, po laseh. To Zadrugino praskanje me bolj kot kapsula izolira od najljubšega glasu, sneženja.

Začenja razmišljati mehur. Zadruga se za trenutek neha praskati, ko v torbi najdem dva paketka robcev in prečim njegovo hlačnico in odrezke na tleh. Pred vrati wc kapsule je gneča, z dvema zaščitnima robcema privlečem vrata wc-ja k sebi, odskočim, da se ne pipne puloverja, in se zaprem. Premerim wc, kaj je varno prijeto s pregrado robca. Dobim oprimek in se še bolj opazovalno obnašam do zrcala med pasivnim ravnanjem mehurja. Pohitim s spusti vode, saj se vlak ustavlja in izginem iz wc brez zapiranja vrat.

Pojav Zadrge izgine. V sožalje se popraskam na poljubnem mestu. Obraz približam oknu, smrdi gumasta izolacija. Sneg je nabran po drevesih in v V dolinah.

Preneham z okolico. Nekdo moli nasproti mene. Roke je dvignila kvišku in opazovalci ne morejo nič storiti proti temu. Hej!, te ljudi, nune in versko ujete ženske privlačim v vlakih prav na sedež natančno! Vse imajo podoben obraz, čez katerega pelje grafit. Mene zjebati ne moreš. Prav odčitam jih lahko kakor spol.

Pomeranje hartije, ranac pada na pod, glađenje čela, zveckanje ključeva, navlačenje plastificirane jakne. Rajsferšlus počinje da se češe, u ritmu ispadanja ljudi iz voza.

Čujem češanje kože, pored dlaka, preko pulovera, preko pantalona, čarapa, po kosi. To Rajsferšlusovo češanje me više nego kapsula izoluje od najdražeg zvuka, vejanja snega.

Počinje da razmišlja mokraćni mehur. Rajsferšlus na trenutak prestaje da se češe, kada u torbi pronađem dva paketića maramica i prođem rukom pored njegove nogavice i odsečaka na podu. Pred vratima WC-a je gužva, sa dve maramice povučem ka sebi vrata WC-a, odskočim da ne bi dodirnula pulover, i zatvorim se unutra. Odmerim pogledom WC, razmišljam šta je bezbedno uhvatiti tom zaštitom od maramice. Nađem držač i posmatrački se odnosim prema ogledalu tokom pasivnog ponašanja mokraćnog mehura. Požurim sa ispuštanjem mlaza, jer se voz zaustavlja i zbrišem iz WC-a ne zatvorivši vrata za sobom.

Pojava zvana Rajsferšlus je nestala. U znak saučešća se počešem na neodređenom mestu. Približim lice prozoru, smrdi gumena izolacija. Sneg je napadao po drveću i V dolinama.

Prekinem sa gledanjem okoline. Nasuprot mene, neko se moli. Podigla je i spojila ruke, i posmatrački ne mogu ništa da učine protiv toga. Hej!, te ljude, monahinje i verski obuzete žene privlačim u vozovima, precizno, uvek sednu na sedišta kraj mog! Sve imaju slična lica, preko kojih je ispisan grafit Mene ne možeš sjebati. Prepoznajem ih lako, kao i njihov pol.

Vedno se smehljajo in sicer bolj prepričljivo kot Dvojni Jezus, ki ravnokar luknja karte, visok tip z zlatim lanacem okrog vratu. On se smehlja službeno, one tudi, toda one so vedno v službi in imajo kilometrino s smehljaji.

Ko mu pomolim karto, reče „Hvala, robčka ne rabim, a sem kje umazan?“, „Ne ne, saj je zame, ne za vas.“ Dvojni Jezus presodi mojo kužnost, potem mi sumničavo pusti robček. Na mezinu ima piercing, na amputiranem prstancu pa dvojni ring. Ko išče ojre v žepu, se mu eden od ringov zatakne. Hej!, mar bi imel tatooviranega! Dvojni Jezus reši problem s pretresom ojrov v pedertašel. Na ljubljanski paradi ponosa je glavni policist rekel varnostnikom, naj „varujejo pedre pred ljudmi“. V znak solidarnosti so vsi nosili pedertašle.

Nuna je trenutno v službi, moli in zato ne more dati karte. Dvojni Jezus ji napiše kazneni in me prepričuje, naj Nuno potrese za ramena in jo pripravim, da bo dala denar. Jaz ne pipam drugih, zato ji sam poseže v Nunino torbo, izvleče denarnico, našteje kazni, preluknja karto in pusti kazenski listek med Nuninima iztegnjenima prstoma.

Privlečem mobitel in štopam, koliko časa bo Nuna zdržala v kaznivem položaju. V petih minutah mi štoparica sama preneha. Vlak se sunkovito premika, ravnotežni organi se pogovarjajo. Avtomatska govorka prehiteva postaje. Na levi deklini prešteva kvadratke čokolade na tablici. Meče jojo, ki je bil v modi leta 2000, ne pa danes.

Uvek se smeškaju i to, doduše, ubedljivije nego Dupli Isus, koji upravo buši karte; visoki tip sa zlatnim lancem oko vrata. Smeška se službeno, one takođe, ali one su uvek na poslu i njihovi osmesi imaju kilometražu.

Kada mu pružim kartu, kaže: „Hvala, maramica mi nije potrebna, jesam li se uprljao negde?“, „Ne ne, za mene je, ne za vas.“ Dupli Isus proceni moju zaraznost, a onda mi sumnjičavo pruži maramicu. Na malom prstu ima pirsing, a na amputiranom domalom prstu dupli prsten. Dok traži jevriće u džepu, jedan od prstenova mu se zakači. Hej!, mogao bi barem da ga istetovira! Dupli Isus reši problem istresajući jevriće u pederušu. Na ljubljanskoj paradi ponosa glavni policajac je rekao stražarima da „čuvaju pedere od ljudi“. U znak solidarnosti su svi nosili pederuše.

Monahinja je trenutno u poslu, moli se, i zato ne može da da kartu. Dupli Isus joj napiše kaznu i ubeđuje me da prodrmam Monahinju za ramena i nateram je da plati. Ja ne dodirujem druge, zato sam posegne u njenu torbu, izvuče novčanik, izbroji novac za kaznu, probuši kartu i ostavi listić sa napisanom kaznom među njenim ispruženim prstima.

Izvučem mobilni i merim štopericom koliko vremena će Monahinja izdržati u kaznenom položaju. Nakon pet minuta štoperica se sama zaustavi. Voz se naglo pomera, uravnoteženi organi razgovaraju. Automatska spikerka prestiže stanice. Sa moje leve strane neka devojka prebrojava čokoladne kvadratiće na tablici. Baca jo-jo, koji je bio u modi 2000. godine, ali ne i danas.

Preštejem, da se odbijam v tem, tem in tem oknu, v treh oknih. Najbolj legitimno je sebe in druge ljudi opazovati v odbojih, Jojo deklino, Nuno, Dvojnega Jezusa, tako ne postanejo agresivni. Edinole Nunin dežnik v živih barvah me moti.

Na ulicah se odbijam v oknih bank in turističnih poslovalnic. Med odbijanji me vsi vikajo, ko prihitijo izza oken in na kolenih prosijo, naj ne grafitam po lastni zrcalni podobi.

Zmoti me šokirano dekle, ki naenkrat prihiti v kapsulo in vpije: „Gospod sprevodnik! Prosim, pomagajte, baba je zavedla Američane, turiste, da še niso v Radovljici in so se odpeljali naprej!“ Bili smo v Žirovnici. „Gorazd!“ se zadere Dvojni Jezus v kabino vlakovožnika in pokaže s prstom v drugo kapsulo vlaka. „Ok!“ reče nazaj.

Dvojni Jezus stoično odide. Čez čas prihiti nazaj v kapsulo in izgine v Gorazdovi kabini. Bolj stoično izstopi in nadalje luknja karte. Jojo deklina: „Baba butasta, naj jo pravilno posnamejo, ane!“ Dvojni Jezus: „Smo se trudili. Sicer pa tudi Američani znajo šteti postaje in gledati po karti, kje smo, ali stegniti jezik in vprašati.“

Vlak se nemudoma ustavi. Začne drseti nazaj in povečuje hitrost.

Brojeći zaključim da se odbijam u tom, tom i tom oknu, u tri okna. Najlegitimnije je posmatrati sebe i druge u odrazima, Jo-jo devojku, Monahinju, Duplog Isusa, na taj način ne postaju agresivni. Jedino mi smeta Monahinjin kišobran živih boja.

Na ulicama se odražavam u prozorima banaka i turističkih agencija. Tokom odražavanja mi se svi obraćaju na vi, kada dojure iza okana i na kolenima me mole da ne žvrljam grafite po sopstvenom odrazu u ogledalu.

Trgne me šokirana devojka, koja odjednom dojadi u kapsulu i vikne: „Gospodine kondukteru! Molim, pomozite, ona ženska je prevarila Amerikance, turiste, slagala ih je da još nisu stigli u Radovljicu i oni su se odvezli dalje!“ Bili smo u Žirovnici. „Gorazd!“, prodere se Dupli Isus ka kabini mašinovođe i uperi prst u drugu kapsulu voza. „Ok!“ odgovori.

Dupli Isus stoički ode. Nakon nekog vremena dojadi natrag u kapsulu i nestane u Gorazdovoj kabini. Izađe još stoičkije, i nastavi da buši karte. Jo-jo devojka: „Kokoška glupava, neka je pravilno snime!“ Dupli Isus: „Trudili smo se. Doduše, i sami Amerikanci znaju da broje stanice i da gledaju u kartu gde smo, a mogu i da otvore usta i pitaju.“

Odjednom, voz se zaustavi. Počinje da klizi unazad i povećava brzinu.

Gledam Nuno, gledam Jojo deklino. Dvojni Jezus potrebuje daljši reakcijski čas, potem: „Kaj dela?!“ in se zažene proti kabini. Vlak se pelje od Žirovnice nazaj, čeprav bi moral naprej proti Jesenicam. „Gorazd, kaj delaš? Zakaj si zaklenil? Odpri! Kaj delaš? Nazaj gremo! Zakaj pelješ nazaj?!“

Dvojni Jezus se ozre naokrog in začne tolči po steklu Gorazdove kabine.

„Gorazd! Kaj delaš! Odpri! Ne smemo se peljati nazaj! Bomo nagazili na primorca! Samo en tir je!“ in steče v drugo kapsulo vlaka.

Zmešnjava ljudskih trditev. „utrgalo se mu je“, „kaj pa dela“, „meni se mudi ne morem iti še nazaj“, „budalo, zaradi turistov vozi nazaj“, „a ima samo pet pik v glavi“, „zabili se bomo v drug vlak“, „a Gorazd je“, „terorizem“, „to je teroristični napad“ in takrat vse utihne.

Iz kabine stopi Gorazd (terorist ima ime), tip v kavbojkah in majici I feel Slovenija, mirno se nasloni na sedež in prižge čik. Ljudje okrog njega zmrznjeni na stoli, deklini se zataknejo, roki Nune s kazenskim lističem obstanejo na polovici padca na tla. Kakor da ne smemo protestirati proti teroristu.

Vlak vozi nazaj. Prihiti Dvojni Jezus in prime Gorazda, ki odvrže čik, se ga osvobodi in se zaklene nazaj v kabino. Dvojni Jezus noče storiti kolateralne škode in razbiti stekla kabine, spet steče v drugi vagon, kot da je tam rešitev, in sunkovito nazaj, telefonira,

Gledam Monahinju, gledam Jo-jo devojkju. Duplom Isusu je potrebno više vremena za reakciju, a onda progovara: „Šta radi?!“ i pojuri ka kabini. Voz vozi od Žirovnice natrag, iako bi morao da vozi napred, ka Jesenicama. „Gorazd, šta to radiš? Zašto si zaključao? Otvori! Šta radiš? Idemo unazad! Zašto voziš unazad??!“

Dupli Isus se osvrne oko sebe i počne da udara po staklu Gorazdove kabine.

„Gorazd! Šta radiš! Otvori! Ne smemo da se vozimo unazad! Naletećemo na primorski voz! Postoji samo jedan kolosek!“ i odjuri u drugu kapsulu.

Usledi mešavina raznih tvrdnji. „otkačio je“, „a šta to radi“, „meni se žuri, ne mogu da se vraćam“, „budalo, unazad vozi zbog turista“, „pa jel' ima samo pet tačkica u glavi“, „udarićemo u drugi voz“, „a, Gorazd je“, „terorizam“, „to je teroristički napad“ i onda sve utihne.

Iz kabine izađe Gorazd (terorista ima ime), tip u farmerkama i majici I feel Slovenija, mirno se nasloni na sedište i pripali cigaretu. Ljudi oko njega sede sleđeni na stolicama, devojci se zakači jo-jo, ruke Monahinje sa kaznenim listićem se zaustave na pola puta do poda. Kao da ne smemo da protestujemo protiv teroriste.

Voz vozi unazad. Dotrči Dupli Isus i zgrabi Gorazda, koji baci cigaretu, oslobodi ga se i opet se zaključa u kabinu. Dupli Isus neće da učini kolateralnu štetu i da razbije staklo kabine, opet otrči u drugi vagon, kao da je tamo spas, i munjevito se vrati natrag, telefonira,

ljudje se mu postavljajo na pot, mečejo vanj vprašanja, a ga ne zadanejo. Moški (žrtev nima imena) vtipkuje v mobilni telefon in kliče policijo.

Na steklo Gorazdove kabine se prislonijo moški, razbijajo in kričijo „Terorist, terorist, ustavi!“. Vlak se približuje Lescam, sliši se kričanje, vlak preči postajo še hitreje. Ljudje kličejo po mobilnih svojih ljubeznih, jokajo in besnijo, ker so telefonske linije prepolne.

Pripravim si lateksne rokavice in si v rokav, za vrat in pod hlačnice zatlačim robce in papirje, če se bom morala ob trku česa dotikati. Vse stresem iz nahrbtnika, pomembno pospravim v žepe, se usedem k nuni, da ob trku ne bom padla na obraz, podse razgrnem raztrgano revijo in se z naramnicami nahrbtnika privežem ob stol. Nuna opleta s svojimi rokami, ki jih potegne iz zraka, potem pa dojame in se priveže ob me s svojim nahrbtnikom. Moli za rešitev in pojasnitev, jaz pa grozim bogovom, da jih bom tožila, če si Nuna danes še ni oprala obleke in prejemam mikrobne strukture od nje.

Starejša prepirljiva teta, Guba na gubo, se dere, pri tem uporablja nenavadne izraze za dele telesa. Nuna se razhudi, jo potegne h kapsuli iz nahrbtnikov, sedežev ter naju in jo pomirja „Ne skrbite, bog nam bo pomagal, ta dec je pritegnjen, dec butast!“ v staroslovenski pizdijščini, Jojo deklina zraven „Pička ti materina!“ v novoslovenski pizdijščini in smo uravnoteženi.

ljudi mu preče put, obasipaju ga pitanjima koja do njega ne dopiru. Muškarac (žrtva nema imena) ukucava broj u mobilni i zove policiju. Uz staklo Gorazdove kabine se priljubljuju muškarci, udaraju po njemu i viču „Teroristo, teroristo, zaustavi!“. Voz se približava Lescama, čuje se vrištanje, voz još brže prolazi pored stanice. Ljudi zovu mobilnim telefonima svoje drage, plaču i besne, jer su telefonske linije preopterećene.

Pripremam rukavice od lateksa, i u rukav, za vrat i pod nogavice zavučem maramice i papire, ukoliko prilikom sudara budem morala da nešto dodirnem. Istresem sve iz ranca, ono što je važno natrpam u džepove, sednem pored Monahinje, da prilikom sudara ne bih pala na lice, raširim pod sobom pocepane novine i privežem se kaiševima ranca za stolicu. Monahinja plete rukama koje spusti iz vazduha, a onda shvati, i priveže se uz mene svojim rancem. Moli se za spas i objašnjenje, a ja pretim bogovima da ću ih tužiti, ukoliko danas nije oprala odeću i ukoliko od nje navučem mikrobsku strukturu.

Neka starija tetka, svađalački nastrojena, Bora do bore, dere se, i pri tome upotrebljava neobične izraze za delove tela. Monahinja se razljuti, povuče je ka kapsuli sastavljenoj od ranaca, sedišta i nas, i smiruje je: „Ne brinite, bog će nam pomoći, taj čova nije baš kako treba, čova glupavi!“ na staroslovenskoj psovačkom, Jo-jo devojka dodaje: „Pička ti materina!“ na novoslovenačkom psovačkom i opet smo uravnoteženi.

Skozi okno skušam ujeti detajle, ki sem jih na poti vlaka naprej izpustila. Postajam mirnejša, vdam se v polno mikrobno usodo, a se skušam ne tiščati Gube na gubo, ker diši po ostankih pečenih jetrc in marinirani sivki.

Moški (druga žrtev nima imena) se sprosti s stekla Gorazdove kabine in izgublja oči „Za nami vozi še en vlak!... Ampak zaostaja... počasi gre za nami... ne bomo se zabili!Ja!“ Nuna stiska Gubine roke v psalm hvaležnosti, toda Guba jih razklene in ploska. Ja, ti ljudje ponavadi izbirajo napačen čas pokristjanjevanja.

Ljudje tečejo v sosednji vagon, avtomatska govorka nestrpno ponavlja, da se pripravimo za izstop na Jesenicah, Hej!, trideset kilometrov si zgrešila!, v Lescah nam vzporedno sledi policijski avto.

„V sekundi se bo zgodilo! Vlak ne bo mogel ustaviti! Rada vas imam!“ vpije Jojo deklina. Guba stoka o Jožici, Petru s pleniciami, Primožu, Janji, Gaju, Naji, pecivu, rožah, Mihi in več ne sledim, Nuna žebra o ovcah, očetu, sinu in več ne sledim. Vagon je prazen in moram na wc, pa ne upam, da me na poti ne vrže nepripravljeno na nepokrit oprimek ali človeka. Zvoni mobitel in ga pustim, kako naj le ljudem v manj kot pomembni minuti razložim, da vlaki spreminjajo smer vožnje.

Ljudje se zgrnejo nazaj v kapsulo, ki ponuja rešitev. Moški (tretja žrtev nima imena) pograbi rdeči pripomoček z naslovom „Ob nevarnosti razbij okno“ in tolče po oknu, steklo poka, razpoka se širi, moški odrine dva moška zraven, zakrvavi, ko se oprime razpoke in izgine skozi okno.

Pokušavam da kroz prozor uhvatim detalje koje sam propustila prilikom vožnje napred. Postajem mirnija, predajem se potpunoj mikrobskoj sudbini, ali, pokušavam da se ne stiskam uz ženu zvanu Bora do bore, jer miriše na ostatke pržene džigerice i mariniranu lavandu.

Muškarac (druga žrtva nema imena) se odvoji od stakla Gorazdove kabine i iskolačuje oči „Za nama vozi još jedan voz!... Ali zaostaje... polako ide za nama... nećemo se sudariti! Da!“

Monahinja steže Borine ruke u psalm zahvalnosti, ali Bora ih raširi i pljeska. Da, ti ljudi obično biraju pogrešno vreme za pokrštavanje.

Masa trči u susedni vagon, automatska spikerka nestrpljivo ponavlja da se pripremimo na izlazak u Jesenicama, Hej!, trideset kilometara si promašila!, u Lescama pored nas vozi policijski auto.

„Dogodiće se u sekundi! Voz neće moći da se zaustavi! Volim vas!“ viče Jo-jo devojka. Bora jeca i pominje neku Jožicu, Petra u pelenama, Primoža, Janju, Gaju, Najju, pecivo, cveće, Mihi, i više ne pratim, Monahinja mrmlja molitve o ovcama, ocu, sinu; ne pratim. Vagon je prazan i moram u WC, ali se ne usuđujem, plašeći se da me na putu do njega ne zanese nespremnu ka nepokrivenoj dršci ili čoveku. Začuje se mobilni, i ja puštam da zvoni; kako da ljudima za manje od minut objasnim, da vozovi menjaju pravac vožnje.

Ljudi se vraćaju u kapsulu, koja nudi rešenje. Muškarac (treća žrtva nema imena) zgrabi crveno pomagalo sa natpisom „U slučaju opasnosti razbij prozor“ i lupa po prozoru, staklo puca, pukotina se širi, muškarac odgurne dvojicu pred sobom, raskrvari se hvatajući se za pukotinu i nestane kroz prozor.

Tista dva s podobno pordečelostjo dlani skočita za njim. Nato se pred razpoko postavi četrti: „Ne zdaj skakati! Čez dve minuti bomo v Radovljici! Tam skočimo!“ Veter vstopa skozi okno, v trenutku se ohladi za pet stopinj. Stiskam se k nuni, za mikrobe mi postane vseeno.

Nastopi pobeljeno pobočje Radovljice. Vlak zmanjšuje hitrost. „Ustavil bo!“ Ljudje se nabijejo proti vratom, stiskajo in mečkajo. Vsi utripajo, Dvojni Jezus sedi, se drgne po obeh ringih na amputiranem prstancu in apatično gleda skozi okno.

Vlak upočasnjuje, most nad nami, kamnita postaja in vlak ustavi. Moški (četrti žrtev nima imena) udari po gumbu za odpiranje vrat in ga razbije. Odpnem se od nune in nahrbtnika, ljudje grmijo v sosednjo kapsulo, Guba na gubo za njimi, ljudje hodijo drug čez drugega, vrata sosednje kapsule so odprta in puščajo količine ljudi ven na sneg. Namečem predmete s stola in odrezke futuristične plače s tal v nahrbtnik, doma bom morala tudi sebe razkužiti, zato se splača. Grem v sosednji vagon in izstopim pred Nuno. Oddaljim se dvajset metrov stran pod zid postaje, do stopnišča, po katerem drvijo policisti, reševalci, železničarji.

Dvojni Jezus razmetuje z rokami in vpije intendantu postaje. Obkoljujejo me reševalci, če sem ranjena zaradi zavitosti v toliko robcev?, odgovarjam jim, naj se me ne pipajo. Podajam odvite robce Jojo deklini, ki se solzi od sreče.

Ona dvojica, pocrvenela kao i on skaču za njim. A onda, ispred pukotine zastaje četvrti: „Nemojte sada skakati! Za dva minuta ćemo biti u Radovljici! Tamo ćemo iskočiti!“ Vetar prodire kroz prozor, u trenutku postaje hladnije za pet stepeni. Priljubljujem se uz Monahinju, postaje mi svejedno za mikrobe.

Pojavljaju se izbeljeni obronci Radovljice. Voz usporava. „Zaustaviće se!“ Ljudi se guraju ka vratima, tiskaju i gužvaju. Ustreptali su, Dupli Isus sedi, trlja oba prstena na amputiranom domalom prstu i apatično gleda kroz prozor.

Voz usporava; nad nama most, kamena stanica, zaustavlja se. Muškarac (četvrta žrtva nema imena) udara po dugmetu za otvaranje vrata i razbija ga. Odvojim se od Monahinje i ranca, ljudi beže u susednu kapsulu, Bora do bore za njima, gaze jedan preko drugoga, vrata susedne kapsule su otvorena i propuštaju gomile ljudi, napolje, na sneg. Pokupim predmete sa stolice i odsečke futurističke plate sa poda i natrpam ih u ranac, kod kuće ću morati i samu sebe da dezinfikujem, ali, isplati se. Odem u susedni vagon i izađem pre Monahinje. Udaljim se dvadeset metara, stanem pod zid stanice, pored stepeništa, po kojem trče policajci, spasioci, železničari.

Dupli Isus maše rukama i više nešto intendantu stanice. Opkoljavaju me spasioci, pitaju se jesam li to ranjena pošto sam zavijena u toliko maramica?, odgovorim im, da me ne pipaju. Pružam odvijene maramice Jo-jo devojci, koja plače od sreće.

Vsi gledajo v vlak, odmikajo Nuno in njene roke, dvignjene v himno čudežev, ker kazi razgled. Začetku vlaka se na nekaj metrov približa vlak, ki nam je sledil, koncu vlaka se približa primorec. Trije vlaki na enem tiru, od tega najpomembnejši v nekoristno smer.

Vsi gledamo v pografitano kapsulo vlaka. Gorazd izstopi iz kabine, se sprehodi do vrat, stopi ven in naglas vpraša:

„Kje so zdaj tisti Amerikanci??“

Srednješolka se pogovarja s tremi mladimi močnejše postave. Obrne se in pokaže nanje. Dvojni Jezus prekine Gorazdu pogled, ga podre na tla in se razsrdi:

„Naredil si strašno napako!“

„Hotel sem jo popraviti, pa mi ni uspelo... “ reče Gorazd. Videti je, da mu je nečesa žal.

V prihodnosti se je razkrilo več možnih pojasnitev dogodka v deželi Oz.

-Gorazd je iz studa izvedel improviziran teroristični napad na Američane, ki ga je vodil z enim ključem in enim rednim vlakom. Cilj opravičuje (prevozno) sredstvo.

-Gorazd je iz empatije do Američanov zapeljal nazaj na zgrešeno postajo. Nekoč je sam zgrešil postajo, kjer ga je zaman čakala draga in ga zato zapustila.

-Gorazd se je z naslednjim vlakom vrnil na zgrešeno postajo, vendar mu je drago medtem že prevzel Američan.

Nauk te zgodbe:

Ne razburjajte se, ko drugi zgrešijo postajo na svoji poti. Kljub temu bodo do nje morda prispeli prej kot vi.

Svi gledaju u voz, sklanjaju u stranu Monahinju i njene ruke, podignute u himnu čudesa, jer kvari pogled. Početku voza se na nekoliko metara približava voz koji nas je pratio, kraju voza se približava primorski. Tri voza na jednom koloseku, a najvažniji od svih u beskorisnom pravcu.

Gledamo u kapsulu voza išaranu grafitima. Gorazd izađe iz kabine, odšeta do vrata, izađe napolje i upita:

„Gde su sad ti Amerikanci??“

Srednjoškolka razgovara sa trojicom mladića jače građe. Okrene se i pokaže na njih. Dupli Isus prepreči Gorazdov pogled, sruši ga na tlo i besno procedi:

„Učinio si strašnu grešku!“

„Hteo sam da je ispravim, ali mi nije uspelo... “ kaže Gorazd. Vidi se, da mu je zbog nečega žao.

U budućnosti se otkrilo više mogućih objašnjenja za događaj u zemlji Oz.

-Gorazd je iz gnušanja izveo improvizovani teroristički napad na Amerikance, za šta mu je bio potreban samo jedan ključ i jedan redovni voz. Cilj opravdava (prevozno) sredstvo.

-Gorazd je iz empatije prema Amerikancima krenuo unazad, ka stanici koju su promašili. Jednom je i sam promašio stanicu, na kojoj ga je uzalud čekala draga, i zato ga je ostavila.

-Gorazd se sledećim vozom vratio na promašenu stanicu, ali mu je u međuvremenu dragu već bio preuzeo Amerikanac.

Nauk ove priče:

Ne nervirajte se, kada drugi promaše stanicu na svom putu. I pored toga će do nje možda doći pre nego vi.

Jasmina Topić

BROJKA NA VISINI JUBILEJA

Rođendani, jubileji i ini prigodni brojevi iza kojih stoje „kilometri“ inspirativnog posla, i isto toliko generacija koliko i svećica na zamišljenoj rođendanskoj torti, samo su još jedan u nizu povoda da se podsetimo kako uporno višedecenijsko građenje jedne konkretne tradicije ima svoje lepe rezultate. U slučaju *naših* „Rukopisa“ slučaj „lepi rezultat“ je višesmislen. U ovaj Zbornik, koji je pretumbao nekoliko koncepcija i država, utkano je ono što je u književnosti najsvežije, najspontanije i najinventivnije. Jednom rečju, predočena je budućnost koja uvek, u slučaju „Rukopisa“, počinje baš *sada*. Uporno se obnavljajući, iz godine u godinu novim imenima, i stvarajući taj prostor koji budućnost predstavlja, kako rekosmo, *sada*, „Rukopisi“ opstaju kao važan, a možda i najvažniji pregled trenutnog stanja onoga što će postati i što jeste najmlađa književna tradicija za zemlju u kojoj ovaj Zbornik izlazi, ali i kompracija i svojevrsna spojka sa onim što za zemlje eks Ju prostora predstavljaju mladi autori iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Makedonije. Okupljanjem na mestu, državi od papira, uporno se obnavlja potreba za razmenom mišljenja, poetika, formalnih spisateljskih postupaka, ideja, koje posredno pokazuju iz kakvih društava i sredina dolazimo i šta je njihov „poprečni presek“ u umetničkom odnosno književnom smislu.

„Rukopisi“ su *dogurali* do brojke trideset. Bogami, to je dosta svećica za tortu na kojoj bi, ako zamislimo takvu tortu, trebalo da bude mesta za sve autore, uredničke timove i organizatore, zahvaljujući kojima ovaj Zbornik i dalje postoji. Zapravo, njegovo postojanje je i dalje moguće zahvaljujući svesti o značaju koje ono, upravo ovim gradacijskim redosledom, ima za: mlade pančevačke autore, za autore iz Srbije koji još uvek ne odustaju od književnosti i za autore iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Makedonije koji mogu da upoređuju ono što pišu njihovi vršnjaci na istim ili sličnim jezicima. U novijoj istoriji, od sličnih projekata postoji još samo jedan koji je kontinuirano povezivao autore iz regiona u jedinstven kulturni prostor, ali za afirmisane autore, a reč je o „Balcanisu“ – zajedničkoj slovenačko-srpskoj inicijativi.

Iako su distributeri „Rukopisa“ sami autori, oni su i najbolji *ambasadori* ovog Zbornika. „Rukopisi“ se, u skladu s idejom, poklanjaju a ne prodaju, dobijaju ih autori i ljudi koji se pojave na isto tako tradicionalnoj, u šali rečeno, jedva konvencionalnoj promociji. Ipak, veoma malo primeraka ostane u Domu omladine. A, njihovo ime je poznato i prihvaćeno, kao uostalom i svaki kulturni projekat koji pruža mogućnost za izlazak iz anonimnosti i prvi korak ka profesionalizmu. Kada je daleke 1976. godine pokretač i prvi urednik „Rukopisa“, pančevački profesor filozofije Momčilo Paraušić, odlučio da svojim đacima pruži šansu da objave ponešto od napisanih radova, i to je takođe bio pionirski poduhvat, a njegov inicijator verovatno nije bio svestan koliko će on biti značajan kako za pančevačku kulturu tako i za, evo s ponosom možemo da kažemo i regionalnu.

Rođendan, jubilej i prigodni broj iza kojeg stoje „kilometri“ inspirativnog posla trenutno su na brojki trideset. I to bi trebalo pisati, mimo pravopisa, velikim slovima. Ali, kad slavljeničku atmosferu ostavimo postrani, i ovogodišnji „Rukopisi“ donose interesantne pesme i priče, koje zavređuju pažnju. Dosta priče. Vreme je za čitanje!

O autorkama ilustracija

Jovana KOMNENIĆ, rođena 1981. u Pančevu.
Diplomirala je 2005. slikarstvo na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu u klasi prof. Čedomira Vasića. Studirala je i na Accademia di Belle Arti u Veneciji u klasi prof. Luigi Viola 2003/04. Od 2000. god. izlaže na grupnim izložbama u zemlji i inostranstvu (Venecija, Njujork), a samostalno na Aprilskim susretima 2002. u SKC Beograd i u Galeriji „Dvorište” u Pančevu 2005. Kurs digitalnog filma na New York Film Academy završila je 2006. godine.

Jovana JANKOV, rođena 1981. u Pančevu.
Student je četvrte godine Fakulteta likovnih umetnosti u Beogradu u klasi profesorke Darije Kačić. Samostalno je izlagala 2000. god. u Domu omladine u Pančevu, a grupno 2003. u Galeriji „Blok 23” i 2005. i 2006. u Domu omladine u Beogradu. Učestvovala je u slikarskoj koloniji „Dunavom do slike” i u projektima „Nasukani brod” i „Metamorfoza”.

Рукописи 30

Зборник поезије и кратке прозе младих
са простора бивше Југославије

Лоџо Рукописа (дрво)
Миленко Првачки

уреднице
Јелена Ангеловски
Јасмина Топић
Драгана Младеновић
Ана Ристовић

превод са словеначког и македонског
Ана Ристовић

коректура и лектура
удружене снаге
уредничко-организаторског тима

Прелом и припрема за штампу
Теофил С. Ристић

Аутори цртежа
Јована Комненић, Јована Јанков

Дизајн корица
Јасмина Топић

организација:
Данка Стојков

Издаје:
Дом омладине Панчево
Светог Саве 10, Панчево, Србија
тел: 013/311-315
e-mail: zbornikrukopisi@gmail.com

за издавача:
Радиша Станишић, в.д. директор

штампа
Стандард 2, Београд
тираж 500

